

JÄRJESTÖTOIMINNASSA MUKANA OLEVIEN IÄK- KÄIDEN INFORMAATIOKÄYTÄNNÖT

Laura Vuojolainen

Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Informaatiotutkimus ja interak-
tiivinen media
Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2017

Ikääntyneet ovat siinä elämänvaiheessa, että heidän on mahdollista täyttää arkensa erilaisilla harrastuksilla työvelvoitteiden väistyttyä. Esimerkiksi järjestötoiminnassa mukanaolo on monelle ikääntyneelle keino olla yhteisöllinen ja päästä osallistumaan sekä saada sosiaalisia kontakteja.

Tutkimuksessa tarkastellaan järjestötoiminnassa mukanaolevien ikääntyneiden informaatiokäytäntöjä. Tutkimuksessa on käytetty teoriapohjana McKenzien informaatiokäytäntöjen mallia, jonka informaatiokäytännöt ovat aktiivinen etsintä, aktiivinen seuranta, informaation saaminen sattumalta sekä informaation saaminen toisen henkilön kautta. Tutkimuksessa otetaan myös selvää siitä, millaisia informaatiomaaperiä ikääntyneiden järjestöt ovat. Informaatiomaaperä tarkoittaa sosiaalista paikkaa, johon ihmisiä on kokoonnutunut yhteen jonkin tarkoituksen vuoksi, mikä on jokin muu kuin informaation jakaminen. Informaation jakamista tapahtuu kuitenkin muun toiminnan sivutuotteena.

Tutkimus toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella kesällä 2016. Tutkimukseen hyväksytyjä kyselylomakkeita tuli yhteensä 58 kappaletta. Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset käsiteltiin ja analysoitiin tilastollisin menetelmin Exceliä ja SPSS-ohjelmaa käyttämällä.

Ikääntyneiden järjestötoiminnassa esiintyi kaikkia neljää informaatiokäytäntöä. Yleisin ikääntyneiden järjestöissä esiintyvä informaatiokäytäntö oli aktiivinen seuranta. Myös aktiivinen tiedon etsintä oli varsin yleistä. Kolmanneksi yleisin informaatiokäytäntö järjestötoiminnan yhteydessä oli informaation saaminen toisen henkilön kautta. Viimeisen sijan sai informaation saaminen sattumalta.

Ikääntyneiden järjestöt toimivat erinomaisina informaatiomaaperinä. Ikääntyneet jakavat mielellään toisilleen informaatiota, jonka arvelevat olevan toiselle hyödyllistä. Osa ikääntyneistä oli myös liittynyt järjestöönsä informaation saamisen vuoksi.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää apuna kehitettäessä iäkkäiden järjestöjä sekä palveluja ja harrastustoimintaa. Tulokset antavat oman panoksensa myös informaatiokäytäntöjen ja informaatiomaaperän tutkimukselle.

Avainsanat: Ikääntyneet, informaatiokäytännöt, järjestötoiminta, informaatiomaaperä

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	AIEMPI TUTKIMUS	3
	2.1 Informaatiokäytäntöjen malli	3
	2.2 Informaatiokäytäntöjen mallia iäkkäiden näkökulmasta hyödyntäviä tutkimuksia	6
	2.3 Iäkkäiden järjestötoiminta	8
	2.4 Informaatiomaaperä.....	10
3	TUTKIMUKSEN KOHDERYHMÄ	14
	3.1 Iäkkäät ihmiset tutkimuksen kohteena	14
	3.2 Aktiivisena ikääntyminen	15
4	TUTKIMUSASETELMA	17
	4.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	17
	4.2 Tutkimusmenetelmä	18
	4.3 Tutkittavien valinta.....	19
	4.4 Kyselyn laatiminen ja toteutus	20
	4.5 Aineiston analysointi	21
5	TUTKIMUSTULOKSET	23
	5.1 Vastaajien taustatiedot	23
	5.2 Aiheet ja kanavat, joista tietoa etsitään	26
	5.2.1 Terveys ja hyvinvointi	26
	5.2.2 Talous- ja etuusasiat	30
	5.2.3 Harrastukset ja vapaa-aika.....	33
	5.2.4 Yhteiskunta	36
	5.3 Tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytännöt.....	40
	5.3.1 Aktiivinen etsintä.....	40
	5.3.2 Aktiivinen seuranta.....	47
	5.3.3 Informaation saaminen toisen henkilön kautta.....	51
	5.3.4 Informaation saaminen sattumalta.....	55
	5.3.5 Informaatiokäytännöt iäkkäiden järjestötoiminnassa	59
	5.4 Iäkkäiden järjestöt informaatiomaaperinä	61
	5.5 Vapaa sana -kysymyksen vastauksia.....	62
6	YHTEENVETO	64
	LÄHTEET	68
	LIITE 1: KYSELYLOMAKE	

1 JOHDANTO

Iäkkäiden ihmisten määrä on jatkuvassa kasvussa. On arvioitu, että Suomessa yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 26 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2015 vastaava prosenttiluku oli 19,9. (Suomen virallinen tilasto, väestöennuste.) Heitä on tärkeää tutkia siis sen vuoksi, että heidän määränsä on kasvussa. Iäkkäät ovat kuitenkin myös muulla tavoin mielestäni tärkeä ja ennen kaikkea mielenkiintoinen ryhmä tutkittavaksi. He ovat siirtyneet uraputkesta erilaisten vapaa-ajan mahdollisuuksien keskelle. Terveystila ja erilaiset sairaudet saattavat tuoda rajoitteensa vapaa-aikaan, mutta niin on toisaalta kaiken ikäisten ihmisten kohdalla.

Iäkkäällä tarkoitetaan yleisesti ottaen yli 65-vuotiasta henkilöä. Iäkkäät henkilöt voidaan kuitenkin jakaa kolmeen luokkaan vielä tarkemmin: ”nuoret iäkkäät” (60–74-vuotiaat), ”vanhat iäkkäät” (75–84-vuotiaat) ja ”vanhimmat iäkkäät” (85+-vuotiaat). (Asla & Williams 2009, 3938.) Tässä tutkimuksessa on tutkittu yli 63-vuotiaita henkilöitä, sillä se oli tutkimuksen tekohetkellä alaikäraja vanhuuseläkkeelle pääsyssä Suomessa.

Tässä tutkimuksessa perehdyn järjestötoiminnassa mukana olevien iäkkäiden informaatiokäytäntöihin, ja varsinkin siihen, millä tavoin he hankkivat ja saavat itselleen tärkeää informaatiota. Otan selvää myös aiheista, joista iäkkäät ovat kiinnostuneita. Järjestötoiminnan myötä ihminen voi helposti kokea olevansa vaikuttamassa yhteiskunnallisiin asioihin. Osallisuuden lisäksi järjestötoiminta tarjoaa esimerkiksi erilaista tekemistä ja sosiaalisia kontakteja. Järjestöt ovat siis oivallinen paikka iäkkäille täyttää arkeaan työelvoitteiden jo mentyä.

Tarkoitukseni on tässä tutkimuksessa myös selvittää, millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Informaatiomaaperällä tarkoitetaan paikkaa, jossa informaation jakaminen mahdollistuu, vaikkei se ole ollut suunniteltua. Paikka on siis sellainen, johon ihmiset ovat kokoontuneet jonkin muun, kuin informaation jakamisen vuoksi. Informaation jakaminen tapahtuu näin ollen sivutuotteena. (Fisher & Naumer 2006, 93–94.)

Tutkimus jakaantuu kuuteen lukuun. Johdannon ollessa ensimmäinen, toisessa luvussa käsittelen aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta ja käsitteistöä. Ensin esittelen informaatiokäytäntöjen mallin ja sitten käsittelen iäkkäitä ihmisiä koskevia tutkimuksia, joissa kyseistä mallia on hyödynnetty. Perehdyn luvussa myös iäkkäiden järjestötoimintaan sekä

informaatiomaaperän käsitteeseen. Kolmannessa luvussa syvennyn iäkkäisiin ihmisiin tutkimuksen kohderyhmänä. Kirjoitan myös aktiivisena ikääntymisen käsitteestä, joka on varsin sopiva, kun käsitellään iäkkäiden järjestötoimintaa. Luvussa neljä käyn läpi tutkimusasetelman. Esittelen tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset sekä tutkimusmenetelmän. Kerron myös, millä tavalla tutkimukseen osallistuneet iäkkäät valittiin. Luon katsauksen myös kyselyn laatimiseen ja toteuttamiseen sekä aineiston analysointiin.

Luvussa viisi esittelen tutkimustulokset. Ensimmäiseksi kerron vastaajien taustatietoja, ja seuraavaksi kirjoitan aiheista, joista vastaajat etsivät informaatiota ja kanavista, joista tiedonhankinta kyseisiin aiheisiin liittyen suoritetaan. Sitten perehdyn tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytäntöihin. Analyysini pohjana käytän informaatiokäytäntöjen mallia, jonka avulla tarkastelen vastaajien tiedonhankintaa ja tiedonsaamista. Sitten käsittelen iäkkäiden järjestöjä informaatiomaaperinä sekä käyn läpi vapaa sana -kysymykseen tulleita vastauksia. Viimeisessä, eli kuudennessa luvussa teen yhteenvedon tutkimuksesta.

2 AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa perehdyn siihen, millaista aiempaa tutkimusta tämän tutkimuksen aiheista on tehty. Luvussa 2.1 käsittelen informaatiokäytäntöjen mallia sekä luvussa 2.2 iäkkäiden informaatiokäytäntöihin liittyviä tutkimuksia. Luvussa 2.3 luon katsauksen iäkkäiden järjestötoimintaan ja luvussa 2.4 perehdyn informaatiomaaperän käsitteeseen. Perehdyn käsitteisiin lähinnä ikääntyneiden näkökulmasta.

2.1 Informaatiokäytäntöjen malli

McKenzie (2003) kehitti informaatiokäytäntöjen mallin (kuvio 1.) osana laajempaa tutkimustaan. Tutkimuksessa hän selvitti 19 kaksosia odottavan kanadalaisen naisen informaatiokäyttäytymistä. McKenzie haastatteli osallistujia ja selvitti muun muassa osallistujien onnistuneita tiedonhankinnan tilanteita sekä sitä, olivatko he kohdanneet sattumalta hyödyllistä informaatiota. (McKenzie 2003, 21.) McKenzie tarkoittaa termillä *informaatiokäytännöt* sekä suunnitelmallista tiedonhankintaa että tiedon saamista sattumalta. Termi kattaa siis molemmat tapaukset.

Mallin informaatiokäytännöt ovat

- aktiivinen etsintä
- aktiivinen seuranta
- kohdentumaton havainnointi
- informaation saaminen toisen henkilön kautta.

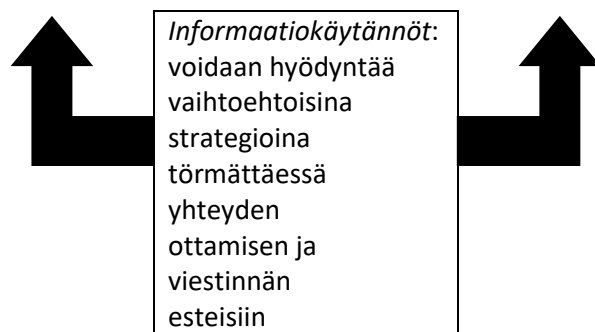
Aktiivinen etsintä on nimensäkin mukaisesti tiedon aktiivista etsintää; mielessä on aihe, josta tietoa tarvitaan ja tiedon etsiminen on päämäärätietoista. Aktiivisessa tiedon etsinnässä henkilö hakeutuu tiedonlähteelle ja esittää esimerkiksi ennalta suunniteltuja kysymyksiä. Aktiivinen seuranta tarkoittaa, että henkilö tiedostaa mahdollisuuden tiedonsaantiin, mutta ei kuitenkaan etsi tietoa. Seurantaan voi kuulua esimerkiksi tiedonlähteen tunnistaminen sekä havainnointi ja kuunteleminen. (McKenzie 2003, 26.)

Kohdentumaton havainnointi on tiedon saamista sattumalta, kun sitä ei laisinkaan odota. Tässä tutkimuksessa käytän kyseisestä käytännöstä käsitettä *informaation saaminen sattumalta*. Se voi tapahtua esimerkiksi kuulemalla sattumalta radiosta tietoa itsellensä hyödyllisestä asiasta. Kyseessä on siis täysin sattumalta saatava tieto. Informaation saaminen

toisen henkilön kautta tapahtuu nimensä mukaisesti; joku toinen henkilö kertoo informaation toiselle. Henkilö voi esimerkiksi tunnistaa toisen ihmisen tiedonhankkijaksi ja sen vuoksi antaa informaatiota jostakin aiheesta. (McKenzie 2003, 27.) Eli tiedonantaja siis havaitsee henkilön tarvitsevan kyseistä informaatiota ja kertoo tiedon sen vuoksi. Kun kyseessä on informaation saaminen toisen henkilön kautta, on tieto aina tiedontarvitsijalle suunnattua. Tämä tarkoittaa, että tieto kerrotaan henkilökohtaisesti toiselle henkilölle, jonka tiedetään tarvitsevan kyseistä informaatiota. (McKenzie 2003, 34.) Rajanveto edellä esiteltyjen tiedon saamisen tai hankkimisen käytäntöjen välillä ei ole yksinkertaista. Ihmiset voivat tietoa hankkiessaan siirtyä nopeastikin käytännöstä toiseen. Aina ei myöskään ole helppoa sanoa, mihin käytäntöön jokin tiedonhankinnan tilanne kuuluu. (McKenzie 2003, 36.) Seuraavalla sivulla on kuvio informaatiokäytäntöjen mallista.

Yksilö kontekstissaan

Informaatio- käytäntö 	Yhteyden ottaminen lähteisiin ja kanaviin	Vuorovaikutus
Aktiivinen etsintä	Aktiivinen hakeutuminen identifioidulle lähteelle spesifillä informaatiomaaperällä	Ennalta suunnitellun kysymyksen esittäminen, aktiiviset kyselystrategiat, kuten kysymyslistojen käyttö
Aktiivinen seuranta	Sopivan lähteen tunnistaminen; silmäily sopivalla informaatiomaaperällä	Kysymyksen esittämismahdollisuuden tunnistaminen; aktiivinen havainnointi ja kuunteleminen
Kohdentumaton havainnointi	Satunnaiset onnekkaat kohtaamiset ennakoimattomissa paikoissa	Havainnointi tai sattumalta kuuleminen odottamattomissa tilanteissa, tuttavien kanssa jutteleminen
Informaation saaminen toisen henkilön kautta	Tiedonhankkijana tunnistetuksi tuleminen; ohjautuminen lähteelle portinvartijan kautta	Informaation saaminen, kun joku toinen kertoo asiasta

Kuvio 1. Informaatiokäytäntöjen malli (McKenzie 2003, 26. Mukailtu Niemelän (2006, 34) suomennetusta kuvioista.)

2.2 Informaatiokäytäntöjen mallia iäkkäiden näkökulmasta hyödyntäviä tutkimuksia

Niemelä (2006) analysoi väitöskirjassaan iäkkäiden ihmisten informaatiokäyttämistä McKenzien informaatiokäytäntöjen mallin (2003) mukaan. Ikääntyneet voidaan jakaa tarkemmin kolmeen ryhmään. Niemelän tutkimukseen osallistuneet eläkeläiset kuuluvat nuorten vanhojen (young old) ryhmään, eli 55–75-vuotiaisiin. (Niemelä 2006, 42.) Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa ovat muun muassa informaatiokäyttämisen ja mediankäyttö. *Informaatiokäyttämisen*-käsitteellä kuvataan ihmisen toimintaa, kun hän on jollakin tavalla suhteessa informaatioon eri kanavien ja tiedonlähteiden kautta, eli kun ihminen hankkii, käyttää ja jakaa informaatiota. Mediankäyttö tarkoittaa muun muassa sitä, mitä medioita ihminen käyttää ja paljonko hän kuluttaa aikaa niiden parissa. (Niemelä 2006, 27–32.)

Tutkimuksessa käytettiin menetelmänä muun muassa puolistrukturoitua haastattelua, kyselylomaketta ja mediapäiväkirjoja. Haastatteluun ja kyselyyn osallistui 13 opettaja-eläkeläistä. (Niemelä 2006, 53.) Heidän lisäksi Niemelä tutki muiden eläkeläisten mediapäiväkirjoja. Päiväkirjat olivat osa Suomalaisen kirjallisuuden seuran ja YLE:n järjestämää ”Yksi päivä mediaa” -hanketta vuonna 2001. Osallistujat kirjoittivat mediapäiväkirjoihin yhden päivän ajalta mediakäyttämistään; mitä medioita he olivat käyttäneet ja kuinka paljon, sekä omia kokemuksiaan. (Niemelä 2006, 56.) Yhteensä tutkimuksessa on tutkittu 319 eläkeläisen informaatiokäyttämistä, mikä tekee tutkimuksesta varsin kattavan.

Tutkimusaineiston hankinta suoritettiin vuosina 2001 ja 2004. Niemelä vertaili näiden vuosien tuloksia, eli selvitti, miten eläkeläisten informaatiokäyttämisen oli muuttunut välillä 2001–2004. (Niemelä 2006, 64.) Haastattelussa Niemelä pyysi eläkeläisiä kertomaan muun muassa viimeksi onnistuneesta tiedonhankinnan tilanteesta sekä mitä ongelmia haastatelluille oli tullut eteen hankkiessaan tietoa (Niemelä 2006, 61). Niemelä tutki myös esimerkiksi eläkeläisten kirjaston käyttöä mediapäiväkirjojen avulla, mutta muutoin kirjastoihin oli kiinnitetty tutkimuksessa huomiota todella vähän. Tähän varmastikin vaikuttaa se, ettei kirjastolla ole yleensä suurta roolia iäkkäiden tiedonhankintakanavana. Osa eläkeläisistä kertoi mediapäiväkirjoissaan käyttäneensä kirjastoa tiedonhankintaan ja myös haastatteluissa osa vastaajista nosti kirjaston esille. Monesti lapsuudessa opittu tapa

kirjaston käytöstä (käyttää/ei käytä) on vaikuttanut eläkeikään saakka. (Niemelä 2006, 94.)

Niemelän tutkimuksessa selvisi, että internetin käyttö tiedonhankinnassa on melko tavallista opettajaeläkeläisille. He ovat työnsä kautta opetelleet tietokoneen käytön, joten heillä ei ole ollut siihen suurta kynnystä omassa kodissakaan. Niillekin opettajaeläkeläisille, jotka eivät itse jostain syystä halunneet tai osanneet käyttää tietokonetta ja internetiä, puoliso tai muu sukulainen on etsinyt tiedon verkosta ja välittänyt sen heille. Tässä tapauksessa on kyse McKenzien informaatiokäytäntöjen mallin *informaation saaminen toisen henkilön kautta* -käytännöstä. Tutkimuksessa selvisi myös, että eläkeläisten suhtautuminen internetin käyttöön oli muuttunut myönteisemmäksi 2001–2004 välisellä ajalla. (Niemelä 2006, 97.)

Muita tyypillisiä tiedonhankinnan kanavia eläkeläisillä olivat televisio, radio, sanomalehdet sekä ystävät ja lähipiiri (Niemelä 2006, 91–98). Niemelä kertoo, että eniten havaintoja tutkimuksessa on McKenzien mallin käytännöstä *aktiivinen etsintä*. Osallistujat ovat siis kertoneet eniten hankkivansa tietoa aktiivisesti ja päämäärätietoisesti. Myös sattumalta tiedon saamista eli *kohdentumatonta havainnointia* löytyy tutkimusaineistosta. Kohdentumatonta havainnointia on ollut esimerkiksi radion kuuntelu ja sieltä sattumalta hyödyllisen tiedon kuuleminen. Aiheita, joista eläkeläiset etsivät informaatiota, ovat muun muassa terveys ja vapaa-ajan toiminta. (Niemelä 2006, 98–105.)

Pálsdóttir (2011) on tutkinut sitä, miten vanhukset löytävät arkielämässä itsellensä hyödyllisen tiedon. Pálsdóttir on kiinnittänyt huomion siihen, miten arkielämässä tärkeää informaatiota usein löytyy sattumalta, ilman tarkoituksellista tiedonhankintaa. Pálsdóttir mainitsee, että usein tiedonhankintaa käsittelevissä tutkimuksissa tiedonhankinta on kuvattu päämäärätietoisena toimintana. Hän on kuitenkin valinnut erilaisen lähestymistavan, sillä hänen mukaansa tietoa kohdataan arkielämässä usein täysin sattumalta. (Pálsdóttir 2011, 3.) Pálsdóttir viittaa myös McKenzien informaatiokäytäntöjen malliin, ja varsinkin mallin käytäntöön *aktiivinen seuranta*, joka tarkoittaa, että ihminen ei etsi tiettyä informaatiota, mutta on tietoinen mahdollisuudesta saada tietoa (Pálsdóttir 2011, 4).

Pálsdóttirin ja Niemelän tutkimusten tuloksissa on havaittavissa pieni ristiriita. Pálsdóttirin mukaan tietoa kohdataan arkielämässä useammin sattumalta, kuin että sitä varta vas-

ten haettaisiin. Niemelän tutkimuksessa kuitenkin aktiivinen tiedonhankinta oli suurem-
massa roolissa. (Pálsdóttir 2011, 3; Niemelä 2006, 98.) Uskon, että tähän vaikuttaa se,
että tutkimuksissa oli hieman eri-ikäisiä ja eri taustaisia iäkkäitä osallistujia. Niemelän
tutkimukseen osallistuneet eläköityneet opettajat olivat todennäköisesti sellainen ikään-
tyneiden ryhmä, jolla oli hieman tavallista paremmat tiedonhankintataidot.

Pálsdóttirin tutkimuksessa haastateltiin vuosina 2010–2011 24 henkilöä, joista osa oli
vanhuksia ja osa heidän sukulaisiaan (Pálsdóttir 2011, 4). Avoimista haastatteluista nousi
esiin viisi yhtenäistä teemaa, joita tutkimuksessa analysoitiin. Esiin nousi neljä aihetta,
joista vanhukset Islannissa saivat itsellensä hyödyllistä tietoa sattumalta. Aiheiden lisäksi
vanhukset kertoivat kanavista, joiden kautta he törmäsivät tietoon. Aiheet olivat val-
tion/kunnan tuki vanhuksille (esim. siivous- ja ruokapalvelut), terveysasiat, talousasiat
sekä vapaa-ajan ohjelma. Haastatteluissa kävi ilmi, että vanhukset saivat itsellensä hyö-
dyllistä tietoa sattumalta median, ystävien ja perheen sekä vanhusten yhteisöjen (esim.
ompelupiiri) kautta. Media käsittää tässä television, radion ja sanomalehdet. (Pálsdóttir
2011, 5–9.)

Tutkimuksen johtopäätöksissä Pálsdóttir tiivistää, että hyödyllisen tiedon saaminen sat-
tumalta on tärkeässä roolissa vanhusten informaatiokäyttäytymisessä. Tiedon etsiminen
internetistä ei ollut tavallista haastatelluille vanhuksille, sillä heillä ei ollut ollut mahdol-
lisuuksia opetella tietokoneen käyttöä elämänsä aikana. Näin ollen televisio, radio ja ys-
tävät nousevat tärkeimmiksi tiedon saamisen kanaviksi. (Pálsdóttir 2011, 13.)

2.3 Iäkkäiden järjestötoiminta

Harju (2003) on perehtynyt erilaisiin kansalaistoiminnan tasoihin, sen hyötyihin, mahdol-
lisuuksiin sekä haasteisiin. Esimerkiksi vanhusneuvostot ja muut ikääntyneiden järjestöt
ovat luettavissa kansalaistoiminnaksi. Harju huomauttaa, että kansalaistoiminnan käsit-
teet eivät ole kovin vakiintuneita, sillä esimerkiksi käsitteitä järjestö ja yhdistys käytetään
usein rinnakkain (Harju 2003, 13). Itse pyrin tässä tutkimuksessa käyttämään käsitettä
järjestö, mutta esimerkiksi tutkimuksen kyselylomakkeeseen vastanneista moni on käyt-
tänyt käsitettä yhdistys. Varmasti käsitteeseen vaikuttaa myös sen tahon nimeämispoli-
tiikka, jossa vastaaja toimii.

Järjestötoiminta perustuu ihmisen haluun toimia yhteistyössä muiden ihmisten kanssa sekä saada asioita ja jopa muutosta aikaiseksi. Yhteisen asian hyväksi toimiminen on siis järjestöjen perusta. Myös halu oppia tai auttaa muita ihmisiä voi ajaa ihmisen toimimaan järjestön parissa. Myös uusien ystävien saaminen innostaa järjestötoimintaan. Näiden lisäksi ihmisellä on usein halu osallistua ja olla osa jotakin ryhmää. Halu oppia voi olla joillekin syy hakeutua järjestötoimintaan, ja oppimista tapahtuukin usein järjestötoiminnan sivutuotteena. Itsensä kehittäminen ja epävirallinen oppiminen mahdollistuvat järjestöympäristössä. (Harju 2003, 40–41.)

Oppiminen ja kehittyminen jatkuvat koko ihmisen eliniän ajan. Näin ollen järjestötoiminta myös tukee elinikäistä oppimista. (Harju 2003, 49–52.) Elinikäinen oppiminen on relevantti käsite käsiteltäessä ikääntyneiden järjestötoimintaa. Kansalaistoiminnan avulla voi oppia monia asioita, muun muassa tietoista itsensä kehittämistä, oman identiteetin rakentamista, toimimista ryhmässä sekä ristiriitojen sietämistä. Myös oman toiminnan ymmärtäminen osana suurempaa kokonaisuutta mahdollistuu. (Harju 2003, 57.)

Leinonen (2006) on perehtynyt väitöskirjassaan kolmen maaseutukaupungin vanhusneuvostoihin. Leinonen otti selvää muun muassa siitä, millainen suhde vanhusneuvoston jäsenillä on kunnan päättäjiin ja yleensäkin koko kuntaorganisaatioon. Leinonen myös selvitti, ketkä ovat vanhusneuvostojen toiminnan kohteena, eli kuuluuko toiminnan piiriin esimerkiksi kaikki iäkkäät ihmiset vai kaikki ihmiset lapsista vanhuksiin. Leinonen perehtyi myös vanhusneuvostojen jäsenten rooleihin ja statuksiin. (Leinonen 2006, 52.) Tutkimuksessa selvisi, että vanhusneuvostot pyrittiin pitämään sellaisina järjestöinä, jotka ajavat nimenomaan iäkkäiden ihmisten asioita (Leinonen 2006, 189). Tutkimuksen tulokset laajemmin eivät ole oman työni kannalta oleellisia, joten en käsittele niitä tässä.

Suomen ensimmäiset vanhusneuvostot perustettiin vuonna 1996 ja sen jälkeen neuvostoja on perustettu kasvavasti (Leinonen 2006, 10). Ikääntyneiden määrän kasvulla on ollut oma osansa vanhusneuvostojen syntyyn. Myös muiden maiden esimerkki on vaikuttanut. Näiden lisäksi ikääntyneiden halu vaikuttaa ja olla mukana jossakin yhteiskunnallisessa toiminnassa on ollut suuressa roolissa vanhusneuvostojen synnyssä. (Leinonen 2006, 47.)

Järjestötoiminnasta puhuttaessa *osallistumisella* ja *osallisuudella* on tärkeä rooli. Osallistuminen on aktiivista toimintaa ja vaikuttamista erilaisiin yhteiskunnallisiin asioihin. Osallisuus on lievempää, se ei vaadi aktiivista ja konkreettista vaikuttamista vaan tarkoittaa lähinnä sitä, että ihminen on vain mukana toiminnassa. (Leinonen 2006, 25.) Monesti

ikäntyneitä käsitellään yhtenä samanlaisena joukkona, vaikka tosiasiallisesti ikääntyneet ihmiset ovat erilaisia yksilöitä siinä missä nuoremmatkin. Kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat siihen, millaisina iäkkäät ihmiset nähdään. Joinakin aikoina iäkkäät on nähty muista ihmisistä riippuvaisina raihnaisina ihmisinä. Iäkkäiden elinvoimaisuutta puolustavaksi käsitteeksi on noussut *tuottavan ikääntymisen* käsite. Käsitteen mukaan myös työiän ohittaneet ihmiset voivat olla tuottavia ja he voivat toimia yhteiskunnan hyväksi. (Leinonen 2006, 27–29.) Järjestötoiminnassa mukana oleminen on hyvä esimerkki tuottavasta ikääntymisestä. (Ks. myös saman tapainen käsite *aktiivisena ikääntyminen* myöhemmin, luvussa 3.2.)

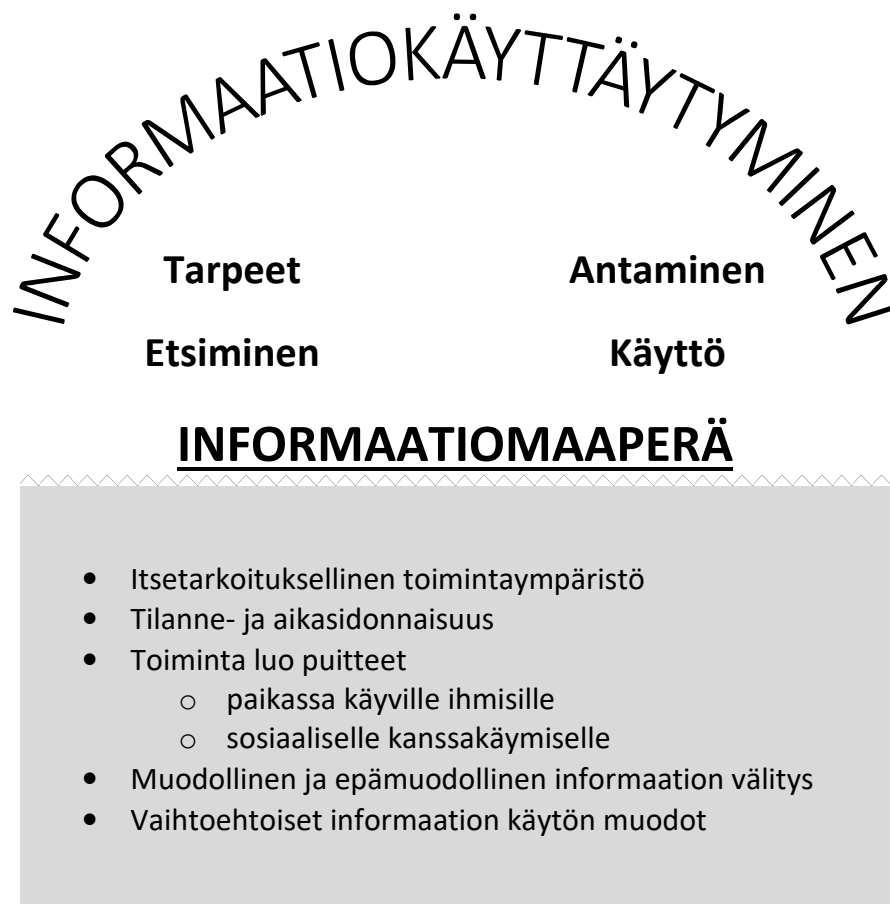
2.4 Informaatiomaaperä

Informaatiomaaperällä tarkoitetaan sellaista paikkaa, jossa tiedon jakaminen mahdollistuu, vaikka se ei ole ollut suunniteltua. Paikkaan on kokoontunut ihmisiä jonkin tarkoituksen vuoksi, mutta tiedon jakaminen ei ole ollut syy sille, miksi ihmiset ovat kokoontuneet yhteen. Tiedon jakamista tapahtuu informaatiomaaperässä siis tavallaan sivutuotteena, sillä kokoontumisen syynä on jokin muu kuin tiedon jakaminen. Esimerkiksi monet arkiset paikat, kuten terveysasemat, kampaamot ja linja-autot voivat toimia informaatiomaaperinä. (Fisher & Naumer 2006, 93–94.)

Englanninkielinen termi käsitteelle on *information ground*. Suomessa ei ole vakiintunutta termiä käsitteelle, mutta ainakin Niemelä on käyttänyt termiä informaatiomaaperä väitöskirjassaan (Niemelä 2006, 27). Itse koen, että termi informaatiomaaperä kuvaa todella hyvin käsitettä. Maaperästä tulee kylläkin helposti biologinen mielikuva, mutta se ei toisaalta haittaa. Jokaisella sosiaalisella paikalla tai tilalla voidaan nähdä olevan niin sanottu maaperä, joka voi esimerkiksi olla otollinen informaation jakamiselle tai jollekin muulle toiminnalle. Maaperä voi myös olla sellainen, ettei se kannusta informaation jakamiseen. Muita vaihtoehtoisia termejä voisi olla esimerkiksi informaatiokenttä, informaatioalue tai informaatiotausta. Mielestäni termi informaatiomaaperä kuvaa kuitenkin parhaiten käsitettä.

Tutkimuksessani informaatiomaaperä on siis jokin itsetarkoituksellinen toimintaympäristö, jossa on tilanne- ja aikasidonnaista toimintaa. Tämä toiminta määrittää kanssakäynnin ja -käyntiä, eli tämä toiminta antaa puitteet paikassa käyville ihmisille sekä sille,

miten kanssakäymistä tapahtuu. Toimintaympäristö myös synnyttää muodollista ja epämuodollista informaation välitystä, joka näin ollen tuottaa vaihtoehtoisia informaation käytön muotoja. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Informaatiomaaperä (Suomennettu ja mukailtu Fisherin & Naumerin (2006, 98) informaatiomaaperäkuvioista).

Informaatiomaaperää on tutkittu erilaisten ihmisten keskuudessa ja erilaisissa paikoissa. Pettigrew (nyk. Fisher) tutki terveysasemalla ihmisten informaatiokäyttäytymistä sekä sitä, miten arkipäiväistä informaatiota jaetaan (Pettigrew 1999; tässä Fisher & Naumer 2006, 96). Tutkimuksessa selvisi, että informaatiota jaettiin useista suunnista, eli sekä potilaat että hoitajat olivat tiedonantajia ja tiedonsaajia. Tutkimuksen myötä syntyi myös informaatiomaaperän käsite, sillä Pettigrew huomasi terveysaseman toimivan paikkana, jossa ihmiset päätyivät jakamaan informaatiota toisilleen, vaikkei se ollut ihmisten siellä olon tarkoitus. (Pettigrew 1999; tässä Fisher & Naumer 2006, 97.)

Fisher ja Naumer tutkivat vuonna 2004 yliopisto-opiskelijoiden informaatiomaaperiä (Fisher & Naumer 2006, 102). Tutkimuksessa selvisi, että yliopisto-opiskelijoiden informaatiomaaperiä olivat muun muassa yliopiston kampusalue, ruokalat, kahvilat ja työskentelyalueet. Opiskelijat olivat nimenneet nämä paikat informaatiomaaperiksi esimerkiksi sen vuoksi, että ne olivat tuttuja ja mukavia sekä kodikkaita paikkoja. Opiskelijoilta selvitettiin myös, mitä yhteistä heillä on informaatiomaaperällä olevien muiden ihmisten kanssa. Tutkimuksen myötä selvisi, että esimerkiksi samat kiinnostuksenkohteet, samantyyppiset taustat ja luonteenpiirteet olivat yhteisiä tekijöitä samalla informaatiomaaperällä olevien ihmisten kesken. (Fisher & Naumer 2006, 103–104.) Edellä mainitut tekijät voivat myös tehdä paikasta hyvän informaation jakamiselle. Näiden lisäksi myös henkilön luottamus toisiin ja tunne siitä, että muut ymmärtävät häntä ja hänen tarpeitaan ovat tärkeitä tekijöitä. Samantyyppiset elämäkokemukset ja samanhenkisyys ovat myös tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa myönteisesti informaation jakamiseen. (Fisher et al. 2005, 9.)

Fisher, Durrance ja Hinton (2004) tutkivat New Yorkissa maahanmuuttajille suunnattuja palveluita, jotka auttavat heitä sopeutumaan uuteen maahan ja kaupunkiin. Tutkimuksessa selvitettiin, tapahtuiko tällaisissa maahanmuuttajien palveluissa, esimerkiksi lukutaidon opetusryhmässä sekä sopeutumiskeinoihin keskittyneessä ryhmässä, epämuodollista informaation jakamista, eli olivatko nämä ryhmät informaatiomaaperiä (Fisher, Durrance, Hinton 2004, 754). Tutkimuksessa selvisi, että ryhmässä tapahtui erilaista tiedon jakamista, josta oli hyötyä uusille maahanmuuttajille. Informaatiota jaettiin paljon koskien esimerkiksi uuteen kotikaupunkiin tutustumista ja ylipäänsä sopeutumista. (Fisher, Durrance, Hinton 2004, 757–760.)

Iäkkäitä ihmisiä käsittelevissä tutkimuksissa on myös käsitelty informaatiomaaperiä. Pálsdóttir (2011, 9) selvitti tutkimuksessaan, millaisissa yhteisöissä iäkkäät ihmiset ovat jäseninä. Pálsdóttirin mukaan erilaiset yhteisöt toimivat nimenomaan informaatiomaaperinä. Eräs iäkäs henkilö oli ollut mukana ompelupiirissä jo useita vuosikymmeniä. Aluksi kokoontumisten tarkoituksena oli tehdä ompelutöitä, mutta myöhemmin sosiaalinen kanssakäyminen oli tullut suuremmaksi syyksi kokoontua. Tapaamisissa myös tapahtuu informaation jakamista. (Pálsdóttir 2011, 10.)

Haluan omassa tutkimuksessani selvittää, millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Iäkkäät kokoontuvat yhteisiin tapaamisiin ja kokoontumisiin järjestötoiminnan merkeissä. Kokoontumisiin liittyy varmasti sosiaalista kanssakäymistä ja kuulumisten

vaihtoa. Voisi kuvitella, että järjestössä mukana olevat iäkkäät ovat melko samanhenkisiä ihmisiä, sillä heitä kiinnostaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja iäkkäiden asiat. Näin ollen mielestäni puitteet ovat otolliset informaation satunnaiselle jakamiselle järjestön asioiden hoidon yhteydessä.

3 TUTKIMUKSEN KOHDERYHMÄ

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni kohderyhmää. Luvussa 3.1 perehdyn iäkkäisiin ihmisiin tutkimuksen kohteena ja luvussa 3.2 selvitän aktiivisena ikääntymistä.

3.1 Iäkkäät ihmiset tutkimuksen kohteena

Rintala (2005) on tutkinut väitöskirjassaan vanhuskuvia, eli sitä, millaisina iäkkäät ihmiset on nähty Suomessa eri aikoina. Tutkimusaineisto koostuu vanhustenhuollon ja terveydenhuollon asiakirjoista (Rintala 2005, 24). Artikkelissa ”Vanhuskuvat muuttuvat – miten ja miksi?” (Rintala 2005) hän kertoo tutkimuksensa tuloksista. Rintala painottaa, että kun tutkitaan iäkkäitä ihmisiä, täytyy kohderyhmä määrittää tarkoin, sillä kaikki iäkkäät ihmiset eivät ole samanlaisia. Osa asuu kotona, osa tarvitsee muiden ihmisten apua, osa on todella aktiivisia ja virkeitä ja osan toimintakyky on heikentynyt. (Rintala 2005, 23–24.)

Heikkisen ja Marinin (2003, 15) mukaan 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa vanhustenhoidosta käytettiin termiä vaivaishoito. Iäkkäät ihmiset siis nähtiin sairaina ja apua tarvitsevinä. Toisin sanoen vanhuus oli sairaus (Heikkinen & Marin 2003, 15). Heillä ei nähty olevan aloitekykyä eikä aktiivisuutta. Vuosien kuluessa asiat muuttuivat ja 1970-luvulta lähtien asiakirjoista selvisi, että osaa iäkkäistä pidettiin aktiivisina ja virkeinä. (Rintala 2005, 25–26.) 1990-luvulla alkanutta vanhuskuvien aikakautta Rintala nimittää palvelujen aikakaudeksi. Iäkkäät nähtiin aktiivisina toimijoina, joilla nähtiin olevan uudenlainen elämänvaihe edessään. (Rintala 2005, 28.) Kiljunen (2015, 16) painottaa, että vaikka ihmisen toimintakyky alenee elinvuosien myötä, ei vanhuus ole sairaus.

Vanhuskuvat ovat siis vuosien aikana muuttuneet vaivaisista aktiivisiksi. Myös termit, joilla iäkkäitä ihmisiä on kutsuttu, ovat muuttuneet. Termi *vanhus* on hieman hankala, sillä monella on siitä mielikuva apua tarvitsevana heikkona ihmisenä (Kaskiharju 2004, 280). Kuitenkin suomen kielessä iäkkäiden ihmisten asioiden hoidosta käytetään termiä vanhustyö (Kaskiharju 2004, 278). Moni iäkäs voi kokea, ettei vielä kuulu vanhusten ryhmään, jolloin avun vastaanottaminen esimerkiksi kotitöissä voi olla haastavaa. Termi *eläkeläinen* on vanhusta myönteisempi, mutta senkin käyttämisessä on hankaluutensa. Eläkkeelle päädytään eri ikäisinä ja eri syistä, osa jopa nuorina, joten jos tutkitaan eläkeläisten

ryhmää, se ei kerro oikeastaan mitään. Sen sijaan termi *seniorikansalainen* nähdään aiempia termejä myönteisempänä. Seniorikansalaisen ajatellaan olevan virkeä ja aktiivinen toimija. (Kaskiharju 2004, 280.) Myös termiä *ikäihminen* pidetään melko positiivisena (Kaskiharju 2004, 278).

Rantamaan (2001; tässä Kaskiharju 2004, 280) mielestä onkin tavallista, että ihminen haluaa itse määritellä, millä nimellä häntä kutsutaan. Ihminen voi esimerkiksi tuntea itsensä tietyn ikäiseksi ja kokea näyttävänsä tietyn ikäiseltä (Rantamaa 2001; tässä Kaskiharju 2004, 280.) Ikä on siis haastava asia ja samoin sitä kuvaavien termien käyttäminen. Pysin omassa työssäni käyttämään termejä iäkäs ja ikääntynyt. Kaskiharju (2004, 281) on kuitenkin sitä mieltä, että termi ikääntynyt kuvaa ihmistä, joka on jo “prosessin lopussa” tai “päätepisteessä”. Itse kuitenkin näen termin ikääntynyt synonyyminä iäkkäälle, enkä näe negatiivisia piirteitä kummassakaan termissä.

Aamulehden ”Hyvä ikä” -liitteen kolumnissa 8.11.2016 käsiteltiin vanhus-sanaa ja muita termejä, joilla iäkkäitä kutsutaan. Mielestäni oli hyvin havainnollistavaa, kun toimittajan haastattelema ikääntynyt ohikulkija kertoi olevansa vanha, muttei *vanhus*. (Laine 2016, 10.) Tässäkin tapauksessa henkilö itse halusi määritellä, millä nimellä häntä kutsutaan; tai millä ei ainakaan.

3.2 Aktiivisena ikääntyminen

Heikkinen ja Marin (2003) sekä Saarenheimo (2014) kirjoittavat aktiivisena ikääntymisestä. Iäkkään ihmisen elämäntapa voi olla aktiivinen ja siihen voi liittyä aktiivista toimintaa, sekä sosiaalisia suhteita ja sosiaalista osallistumista. Vaikka elämässä ei olekaan enää työtä, johon mennä joka päivä, ei aktiivisuuden ja toimimisen tarvitse päättyä. Sosiaalisen verkoston ja tuen myötä myös iäkkään ihmisen elämänlaatu paranee ja näin ollen elinikä voi pidentyä. (Heikkinen & Marin 2003, 28.) Esimerkiksi juuri järjestötoiminnassa mukana oleminen on hyvä keino ylläpitää sosiaalisia suhteita ja aktiivista toimintaa. Harrastukset ylläpitävät myös psyykkistä toimintakykyä, josta on tärkeää pitää huolta myös ikääntyneiden kohdalla (Heikkinen & Marin 2003, 132).

Sankari (2004) on tutkinut väitöskirjassaan tietotekniikkaa käyttäviä iäkkäitä ja esimerkiksi sitä, voiko tietotekniikan ulkopuolelle jättäytyminen aiheuttaa syrjäytymistä. Yhteiskunta on tänä päivänä kovin teknologiapainotteinen. Sen vuoksi on mielestäni täysin

aiheellista pohtia, voivatko ikääntyneet ihmiset syrjäytyä, mikäli eivät käytä lainkaan tietotekniikkaa. Esimerkiksi pankkipalveluiden sähköistyminen tuottaa hankaluuksia monelle iäkkäälle. (Sankari 2004, 95-97.) Pankkikonttorissa hoidetut asiat ovat siirtyneet verkkopankkiin ja konttorien aukiolot kaventuneet. Aktiivisena ikääntymisen -keskusteluun kuuluu oleellisena osana tietotekniikan käyttäminen (Sankari 2004, 13). Iäkkäiden ei kannattaisi vältellä tietotekniikkaa vaan opetella hyödyntämään sitä omassa elämässään, sillä se voi helpottaa arkea. Uusien asioiden opettelu voi myös virkistää ja olla terveydelle hyvä asia. Tietoteknisten taitojen opettelu iäkkäänä on hyvä esimerkki elinikäisestä oppimisesta (Sankari 2004, 10).

Oletan, että ikääntyneet henkilöt, joita tulen tutkimaan tässä työssä, ovat melko aktiivisia. He ovat mukana järjestötoiminnassa ja vaikuttamassa osaltaan yhteiskunnallisiin asioihin. Heidän siis voisi kuvitella edustavan sellaista ikääntyneiden ryhmää, joka toimii aktiivisesti kodin ulkopuolella sosiaalisissa piireissä ja on melko riippumaton muista ihmisistä ja muiden avusta arjessaan. Vaikuttaa myös siltä, että he käyttävät tietotekniikkaa, sillä useiden iäkkäiden järjestöjen, joihin otin yhteyttä, verkkosivuilta löytyy jäsenten sähköpostiosoitteet. On mielenkiintoista nähdä tutkimukseni edetessä, pitääkö mielikuvani paikkansa.

4 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa käyn läpi tutkimusasetelmaa. Ensimmäiseksi, luvussa 4.1, esittelen tutkimukseni tavoitteet sekä tutkimuskysymykset. Seuraavaksi, luvussa 4.2, paneudun tutkimusmenetelmään. Luvussa 4.3 kerron tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden valinnasta, luvussa 4.4 taas kerron kyselyn laatimisesta ja toteutuksesta. Lopuksi, luvussa 4.5, kerron aineiston analysoinnista.

4.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoite on selvittää,

- millaisia järjestötoiminnassa mukana olevat iäkkäät ovat tiedonhankkijoina ja tiedonsaajina, (eli millaisia heidän informaatiokäytäntönsä ovat),
- millainen rooli järjestöillä on iäkkäiden informaatiokäytännöissä sekä
- millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat.

Iäkkäitä on tärkeä tutkia toki sen vuoksi, että he ovat monissa länsimaissa yhä enemmän ja enemmän kasvava ryhmä, mutta näen itse heidät myös muuten kiinnostavana ryhmänä. Iäkkäiden työurat ovat takanapäin, joten heillä on aikaa keskittyä elämän muihin puoliin. Heillä on aikaa keskittyä työn teon sijaan kunnolla vapaa-aikaan ja sen tuomiin vaihtoehtoihin. Esimerkiksi järjestötoiminta on hyvä vapaa-ajan harrastus, joka tuo aktiivisuutta iäkkään elämään. Järjestötoiminnan myötä tuleva sosiaalinen verkosto voi myös parantaa elämänlaatua. Tutkimus on tarpeellinen, jotta saadaan lisää tietoa sekä informaatiomaaperästä että iäkkäiden informaatiokäytännöistä. Järjestöt toimivat sopivana tutkimuskenttänä, jossa onnistuu molempien asioiden tutkiminen.

Tämän päivän ikääntyneet ovat mielenkiintoinen ryhmä tutkia, sillä heidän elämänsä aikana teknologia on muuttunut todella paljon ja uusia laitteita on tullut käyttöön. Heidän on täytynyt elämänsä aikana sopeutua moneen tekniseen laitteeseen; radion ja hieman myöhemmin tulleen television lisäksi. Uudet laitteet ovat väistämättä vaikuttaneet tiedonhankintaan ja koko informaatiokäyttämiseen. Sen vuoksi on mielenkiintoista selvittää, millaisia ikääntyneiden informaatiokäytännöt ovat. Tämän tutkimuksen tulokset eivät ole

suoraan yleistettävissä kaikkiin iäkkäiden järjestöihin, mutta tuloksista saa kuitenkin jonkinlaista suuntaa siihen, miten muissakin järjestöissä iäkkäät esimerkiksi hankkivat ja saavat informaatiota.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisen tutkimukseni metodi on survey-tutkimus. Tein kyselylomakkeen, jossa asiat kysytään kaikilta vastaajilta samalla tavalla. Tutkimuksen kyselylomake koostuu pääasiassa strukturoiduista kysymyksistä, mutta lopussa on myös avoin kysymys, jossa vastaajat saavat vapaasti kertoa kommentteja tai muita mielen päällä olevia asioita. Päädyin tekemään lomakkeeseen strukturoidut kysymykset, sillä vastaajan on helppo täyttää ne, eikä se vie liiaksi heidän aikaansa. Strukturoidun kyselyn suurin etu tutkijalle on se, että hän saa tietoa niistä asioista, joista halusikin, ja tieto tulee kaikilta vastaajilta suurin piirtein samassa muodossa. Näin ollen vastausten käsittely on helpompaa.

Soinisen (1995, 80) mukaan kyselytutkimus voi olla joko kuvaileva, vertaileva tai selittävä. Oma tutkimukseni on sekä kuvaileva että selittävä. Kuvailevassa survey-tutkimuksessa pyrin yksinkertaisesti kuvailemaan sitä, millaisia informaatiokäytäntöjä järjestötoiminnassa mukana olevilla ikääntyneillä on, sekä myös sitä, miten järjestössä mukanaolo vaikuttaa iäkkäiden informaatiokäytäntöihin. Tutkimukseni on kuitenkin osittain selittävä, sillä pyrin löytämään myös syy-seuraussuhteita aineistosta.

Kyselytutkimuksella on monia etuja. Kyselytutkimuksen avulla onnistuu laajemmankin aineiston kerääminen, sillä kyselylomakkeeseen voidaan saada suurikin vastaajamäärä pienellä vaivalla. Tutkijan ei tarvitse kysyä asioita jokaiselta yksitellen, niin kuin esimerkiksi haastattelussa on tapana. Kyselytutkimuksen etuna on myös sen edullisuus, varsinkin, jos kyseessä on internet-lomake. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184.) Kyselylomaketutkimuksella on myös se hyvä puoli, että tutkija ja tutkimukseen osallistuva henkilö eivät ole suorassa vuorovaikutuksessa keskenään. Näin ollen tutkijan läsnäolo tai esimerkiksi hänen olemuksensa ei vaikuta osallistujan vastauksiin. (Valli 2001, 101.)

Kyselytutkimuksella voi myös olla haittoja. Kyselytutkimuksella kerättyä aineistoa voidaan esimerkiksi pitää pinnallisena (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184). Kyselytutkimuksella ei myöskään pystytä kysymään tarkentavia kysymyksiä osallistujan vastauksiin, niin kuin haastattelussa esimerkiksi pystyttäisiin. Näin ollen väärinymmärryksiä

voi syntyä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184). Kyselylomakkeessa vastaajien kato voi myös nousta huomattavaksi. Myöskään se ei ole varmaa, kuinka vakavissaan vastaajat ovat tutkimuksen ottaneet. Kyselyn kohdalla ei ole myöskään valitettavasti takeita vastaajien rehellisyydestä eikä siitä, ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymyksen niin kuin tutkija on tarkoittanut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184.)

4.3 Tutkittavien valinta

Lähestyin useita Pirkanmaalla toimivia iäkkäiden järjestöjä sähköpostitse ja kysyin jäsenen alustavaa kiinnostusta osallistua kyselytutkimukseeni. Tässä vaiheessa kyselylomake ei ollut vielä valmis, joten tiedustelin alustavasti ja tunnustelin mahdollista vastaajamäärää. Yksi syy siihen, että lähestyin järjestöjä ennen lomakkeen valmistumista, oli myös se, että halusin tarjota mahdollisuuden valita lomakkeen muodon. Halusin siis antaa vastaajille mahdollisuuden valita joko kirjeitse lähetettävän lomakkeen tai internet-lomakkeen. Sähköpostitiedusteluihini vastattiin kiitettävästi ja sain noin kymmenen kiinnostuneen henkilön yhteystiedot. Heistä jokainen toivoi ensisijaisesti internet-lomaketta, sillä kyselyn täyttäminen tapahtui kesäaikaan ja monet viettivät kesälomaa esimerkiksi mökeillään. Internet-lomake koettiin siis helpoimmaksi vaihtoehdoksi.

Kun kävi ilmi, että ensimmäiset jo ilmoittautuneet osallistujat toivoivat internet-lomaketta, otin yhteyttä Eläkeliittoon, sillä ajattelin, että heidän avullaan saan kätevästi internet-lomakettani jaettua laajemmalle. Eläkeliitto on koko Suomen suurin eläkeikäisten järjestö ja sillä on lähes 130 000 jäsentä (Eläkeliiton verkkosivu). Olin yhteydessä Eläkeliiton toiminnanjohtajaan Jukka Salmiseen, joka jakoi internet-lomakkeeni eteenpäin osalle Eläkeliiton jäsenistä. Eläkeliitosta oli suuri apu kyselylomakkeeni jakamiselle ja heidän kauttaan sainkin suurimman osan vastaajista.

Internet-lomakkeeseen tuli 66 kappaletta tallennuksia, mutta jouduin jättämään muutama vastauksen tutkimukseni ulkopuolelle. Olin asettanut 63 vuoden alaikärajan tutkimukseen osallistuville, joten pari vastaajaa karsiutui liian alhaisen iän vuoksi. Päädyin asettamaan rajaksi 63 vuotta, sillä se on tällä hetkellä Suomessa alhaisin ikä, jolloin voi päästä vanhuuseläkkeelle (Työeläke-verkkosivusto. Joustava vanhuuseläke). Lomakkeelle oli tallentunut myös tyhjiä vastauksia, joten karsin ne luonnollisesti pois. Loppujen lopuksi hyväksyttäviä vastauksia oli 58 kappaletta.

4.4 Kyselyn laatiminen ja toteutus

Tein kyselylomakkeen Tampereen yliopiston opiskelijoiden ja henkilöstön käytössä olevalla E-lomake -ohjelmalla. Kyseinen ohjelma on Eduix Oy:n tekemä. E-lomake -ohjelma on mielestäni melko käyttäjäystävällinen ja selkeä kyselyn vastaajille. Myös kyselyn laatijalle E-lomake -ohjelmasta löytyy hyviä ominaisuuksia. Kyselylomakkeiden vastaukset saa siirrettyä E-lomake -ohjelman kautta kätevästi Exceliin tai SPSS-ohjelmaan, jossa vastauksia voi käsitellä tilastollisin menetelmin. Kun lomake oli valmis, laitoin sähköpostilla linkin kyselyyn niille kymmenelle osallistujalle, joihin olin henkilökohtaisesti ollut yhteydessä. Laitoin linkin myös Eläkeliiton toiminnanjohtajalle Jukka Salmiselle, joka jakoi linkkiä eteenpäin Eläkeliiton sisällä. Pohdimme Salmisen kanssa kyselyn vastausaikaa ja päädyimme kahteen viikkoon. Lomake valmistui toukokuun lopussa vuonna 2016 ja vastausaikaa tuli näin ollen kesäkuun puoleen väliin saakka.

Kyselyn (liite 1.) alkuun laitoin taustakysymyksiä, eli kysyin muun muassa vastaajan ikää, sukupuolta, koulutusta, sekä aiheita, joista henkilö yleensä hankkii informaatiota sekä kanavaa, jonka kautta tiedonhankinta tapahtuu. Kysyin myös joitakin kysymyksiä järjestötoiminnassa mukanaoloon liittyen, esimerkiksi sitä, kuinka kauan vastaaja oli ollut mukana järjestötoiminnassa. Lomakkeessa esitin kysymyksiä myös jokaiseen informaatiokäytäntöön liittyen. Informaatiokäytännöt ovat aktiivinen etsintä, aktiivinen seuranta, kohdentumaton havainnointi (eli informaation saaminen sattumalta) sekä informaation saaminen toisen henkilön kautta (ks. informaatiokäytäntöjen malli s. 5). Kirjoitin kysymysten ohkeen lyhyen ohjeistuksen, jossa kerroin kustakin informaatiokäytännöstä. Ohjeistuksen avulla vastaajat saivat käsityksen siitä, mikä määritelmän mukaan on esimerkiksi aktiivista seuranta. Koin, että ohjeistukset ovat tarpeellisia, sillä esimerkiksi informaation saamisen toisen henkilön kautta voi käsittää eri tavalla, kuin miten käyttämässäni informaatiokäytäntöjen mallissa on tarkoitettu.

Kysyin useammassa kysymyksessä aiheista, joista vastaajat etsivät tai saavat informaatiota. Halusin antaa vastaajille valmiita aihevaihtoehtoja, jotta kysely olisi mahdollisimman mukava ja nopea täyttää. Halusin myös, että aihevaihtoehdot ovat yhtenäiset ja selkeät läpi kyselyn. Vastaajat saivat kertoa kysymyksissä myös muista aiheista, mikäli sellaisia oli mielessä.

Päädyin aiheisiin terveys ja hyvinvointi, talous- ja etuusasiat, harrastukset ja vapaa-aika sekä yhteiskunta muun muassa kirjallisuuden perusteella. Niemelä (2006, 119–130) on tutkimuksessaan määritellyt aiheita, joihin liittyy informaatiokäyttäytymistä ikääntyneiden parissa. Aiheita ovat esimerkiksi ravinto, liikunta ja terveys, sisustaminen, taloudellinen toiminta ja kielitaidon ylläpito (Niemelä 2006, 119–130). Näen määrittelemäni aiheet kattokäsitteiksi Niemelän tutkimuksessa esiin tulleille aiheille. Otin mukaan myös aiheen yhteiskunta, sillä monen ihmisen kohdalla myös siihen liittyy informaatiokäyttäytymistä esimerkiksi maailman tai vaikka oman kaupungin tapahtumien seuraamisen muodossa. Voisi myös olettaa, että järjestötoiminnassa mukana olevilla ihmisillä on myös kiinnostusta yhteiskunnallisia asioita kohtaan.

4.5 Aineiston analysointi

Käytin tässä tutkimuksessa kvantitatiivisia analysointimenetelmiä. Kyselylomakkeen kysymysten analysointiin käytin Exceliä sekä SPSS-ohjelmaa. Uudelleenkoodasin muuttujat Excelissä niin, että aineistoa oli helppo käyttää. Muuttujien uudelleenkoodauksella tarkoitetaan sitä, että muuttujille annetaan uusi arvo, jonka avulla aineistoa on kätevämpi käsitellä tilastollisin menetelmin. Arvo on tavallisesti numeroarvo. (Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Muuttujien muunnokset.) Esimerkiksi sukupuolen koodasin niin, että nainen sai arvoksi 1 ja mies 2. Myös esimerkiksi koulutustason koodasin niin, että perusaste sai arvokseen 1, ammatillinen koulutus 2 jne.

Tarkastelin ensin yksittäisiä muuttujia ja kuvailin niitä sekä tekstin että kuvioiden avulla. Suoritin siis ensin yksiulotteisia tarkasteluja (Heikkilä 2010, 183). Yksiulotteisten tarkastelujen jälkeen tein kahden muuttujan välisiä riippuvuustarkasteluja. Halusin riippuvuustarkasteluilla selvittää, onko yhdellä muuttujalla vaikutusta toiseen muuttujaan. Tarkastelin esimerkiksi sitä, onko sukupuolella merkitystä siihen, saadaanko informaatiota toisen henkilön kautta.

Käytin kahden muuttujan välisissä riippuvuustarkasteluissa ristiintaulukointia kuvaamaan aineistoa. Ristiintaulukointi kuvaa varsin havainnollisesti ja selkeästi kahden muuttujan yhteyttä (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 2002, 175). Kun suoritetaan kahta muuttujaa kuvaava ristiintaulukointi, täytyy päättää, kumpi muuttuja on *selittävä* ja kumpi *selitettävä* (Valli 2015, 82). Esimerkiksi tarkastellessani sukupuolen merkitystä siihen, saa-

daanko informaatiota toisen henkilön kautta, sukupuoli on selittävä muuttuja ja informaation saaminen toisen henkilön kautta puolestaan selitettävä. Selittävä muuttuja valitaan ristiintaulukoinnissa tavallisesti sarakemuuttujaksi ja selitettävä muuttuja rivimuuttujaksi (Heikkilä 2010, 210).

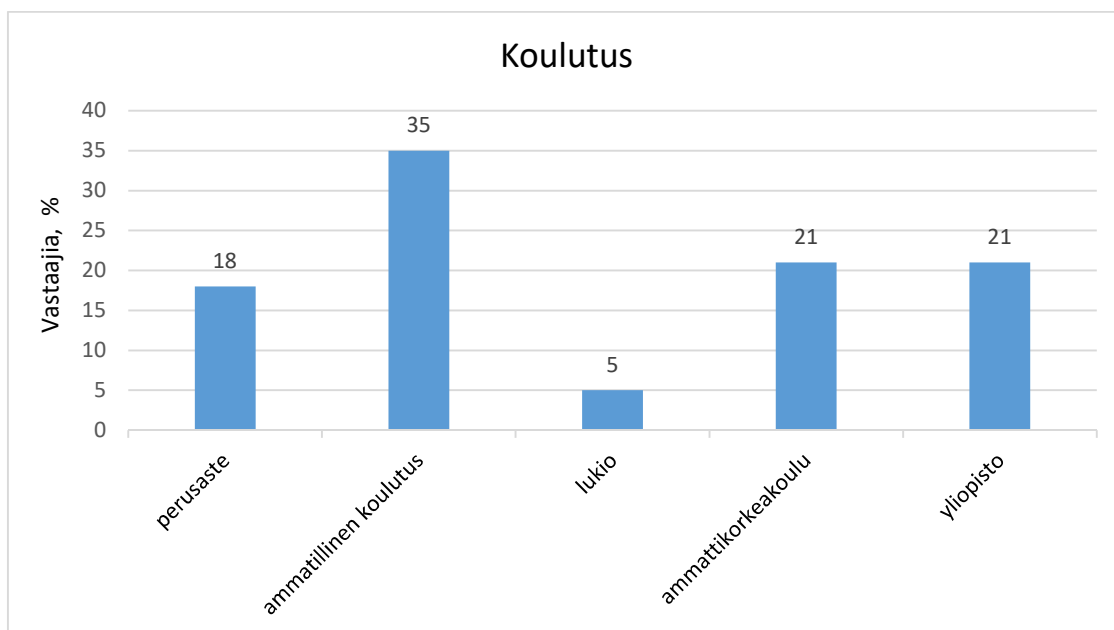
5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni tulokset. Luvussa 5.1 esittelen tiiviisti vastaajien yleisprofiilin. Luku 5.2 perehtyy siihen, mistä aiheista vastaajat yleensä hankkivat tietoa ja mitä kanavia he tietojen saamiseen käyttävät. Luku 5.2.1 keskittyy terveyteen ja hyvinvointiin aiheena ja luku 5.2.2 puolestaan talous- ja etuusasioihin. Luvussa 5.2.3 keskityn harrastuksiin ja vapaa-aikaan aiheena ja luvussa 5.2.4 yhteiskuntaan liittyviin asioihin.

Luvussa 5.3 keskityn informaatiokäytäntöjen mallin tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytäntöihin. Kerron jokaiseen käytäntöön liittyvistä tuloksista omassa luvussaan. Luku 5.3.1 keskittyy aktiiviseen etsintään liittyviin tuloksiin, luku 5.3.2 taas aktiiviseen seurantaan, luku 5.3.3 puolestaan informaation saamiseen toisen henkilön kautta ja luku 5.3.4 tiedon saamiseen sattumalta, eli kohdentumattomaan havainnointiin. Luvussa 5.3.5 teen yhteenvedon edellä mainittujen käytäntöjen esiintymisestä iäkkäiden järjestötoiminnan yhteydessä. Luku 5.4 keskittyy esittelemään tuloksia siitä, millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Lopuksi, luvussa 5.5 käyn läpi vapaa sana -kysymykseen tulleita vastauksia.

5.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajien ikähaitari oli reilu parikymmentä vuotta. Nuorin vastaaja oli 63-vuotias ja vanhin vastaaja 84-vuotias. Kaikkien vastaajien keski-ikäksi tuli 71 vuotta. Ainoastaan yksi vastaaja ei ollut kertonut ikäänsä, joten keski-ikä on varsin totuudenmukainen. Vastaajissa oli naisia ja miehiä todella tasapuolisesti; naisia vastaajista oli 52 % ja miehiä 48 %. Vastaajista 35 % kertoi käyneensä ammatillisen koulutuksen, 21 % vastasi ammattikorkeakoulun, 21 % vastasi yliopiston, 18 % vastasi perusasteen ja 5 % vastasi lukion (kuvio 3.). Vain yksi vastaaja ei ollut kertonut koulutustaan. Suurin osa vastaajista oli korkeasti koulutettuja, sillä ammattikorkeakoulun ja yliopiston käyneitä oli yhteensä 42 %. Ammatillinen koulutus oli toiseksi yleisin 35 %:lla vastaajista. Mikäli vastaaja oli valinnut useita vaihtoehtoja, oli huomioon otettu tällöin korkein koulutustaso.

Kuvio 3. Vastaajien koulutus, n=57.

Vastaajissa oli paljon eri ammattikuntiin kuuluneita, mutta suurin osa oli kuitenkin eläkkeelle jäädessään ylemmässä asemassa olleita. Johtotehtävissä olevia oli suurin osa, 38 % vastaajista. Sihteereitä, kirjanpitoalalla olevia tai muita toimistotyöntekijöitä oli yhteensä 18 %. Opetusalalla oli 15 %, yrittäjiä oli 11 %, sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla oli 7 % vastaajista ja muiden alojen työntekijöitä 11 %. Yksi vastaaja ei ollut kertonut ammattia, jossa toimi eläkkeelle jäädessään ja kahden vastaajan ammatti jäi vastauksista epäselväksi.

Selvästi suurin osa, 86 %, vastaajista oli ollut yli viisi vuotta mukana sen järjestön toiminnassa, jossa oli vastaushetkellä (kuvio 4.). Vastaajista 12 % oli ollut järjestön toiminnassa mukana 1–4 vuotta ja vain 2 % oli ollut alle vuoden. Vastaajat olivat siis melko sitoutuneita järjestönsä toimintaan ja heillä oli monen vuoden kokemus järjestötoiminnasta. Vastaajista 88 %, eli selvä enemmistö, kertoi olevansa aktiivisesti järjestön toiminnassa mukana. Vastaajista 41 % oli järjestön jäseniä, 20 % sihteereitä ja 23 % puheenjohtajia. Loput 16 % kertoivat tehtäväkseen järjestössä jonkin muun, esimerkiksi varapuheenjohtajan, yhdistyskehittäjän, rahastonhoitajan tai emännän roolin.

Kuvio 4. Vastaajien mukanaoloaika järjestössä, n=58.

Suurimpana syynä järjestötoiminnassa mukanaololle oli sosiaalinen kanssakäyminen, jonka oli valinnut 42 vastaajaa. Toiseksi yleisin syy oli asioihin vaikuttamisen halu 39 vastaajalla. Kolmanneksi yleisimpänä syynä oli järjestön toiminnan kiinnostavuus 36 vastaajalla. Myös se, että järjestön kautta saa hyödyllistä tietoa, oli syynä järjestötoiminnassa mukana olemiselle 26 vastaajalla, ja 25 vastaajaa oli nimennyt osallistumisen halun syyksi. Vastaajat saivat myös omin sanoin kertoa muita syitä järjestötoiminnassa mukana olemiselle. Syiksi kerrottiin esimerkiksi yhteiskunnassa kiinni pysyminen, vertaistuen saaminen ja antaminen sekä esiintymisen halu. Eräs vastaaja oli myös ”saanut” järjestössä mukanaolon perintönä isältään ja toinen vastaaja halusi omalla panoksellaan saattaa retuperällä olevan järjestön taas toimintakykyiseksi. Vastauksista näkee, että on paljon syitä sille, miksi vastaajat ovat hakeutuneet järjestötoiminnan pariin. Sosiaalinen kanssakäyminen ja asioihin vaikuttamisen halu ovat kuitenkin syistä suosituimmat. Tässä kysymyksessä vastaajat saivat valita useita vaihtoehtoja, joten lukumääriä ei ole ilmoitettu prosentteina.

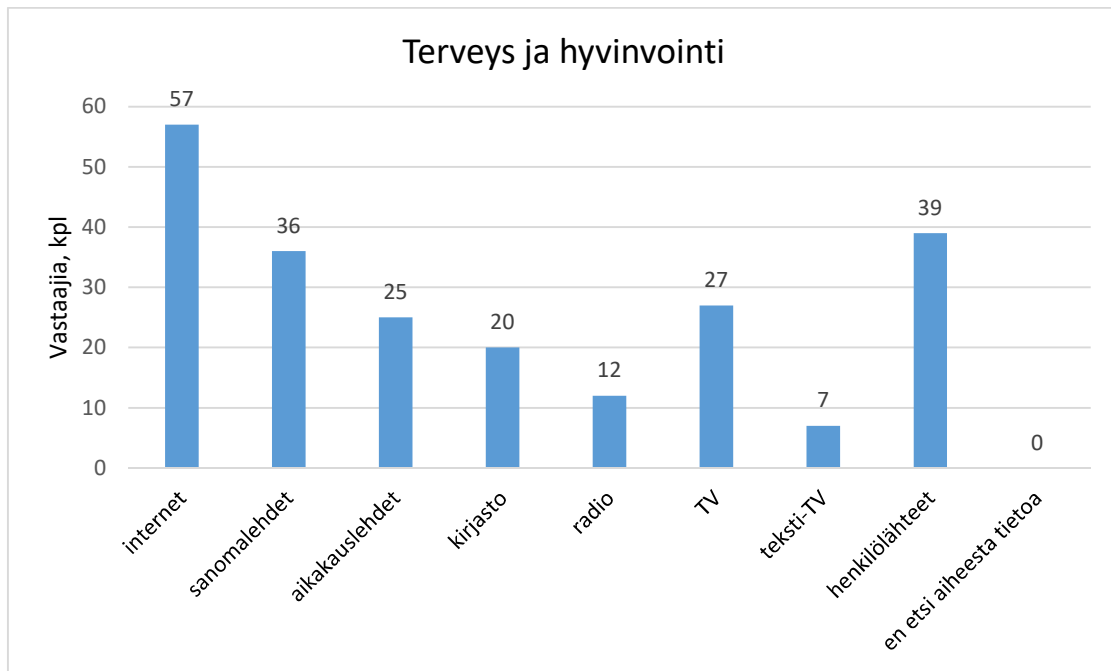
5.2 Aiheet ja kanavat, joista tietoa etsitään

Ennen informaatiokäytäntöihin perehtymistä otin selvää, mistä aiheista vastaajat tavallisesti etsivät tietoa, ja mistä kanavista tieto haetaan. Annoin vastaajille neljä aihetta valmiina, joita muutenkin käytin kyselylomakkeessa. Aiheet olivat terveys ja hyvinvointi, talous- ja etuusasiat, harrastukset ja vapaa-aika sekä yhteiskunta. Näiden lisäksi vastaajat saivat mainita muita aiheita, joista etsivät informaatiota. Annoin myös kanavia valmiina, mutta niitäkin sai mainita lisää. Kanavat olivat internet, sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjasto, radio, TV, teksti-TV sekä henkilölähteet. Tässä kysymyksessä vastaaja sai valita useita kanavavaihtoehtoja yhdelle aiheelle, joten lukumääriä ei ole ilmoitettu prosentteina.

Käytin ristiintaulukointia apuna kuvaamaan, onko koulutuksella vaikutusta siihen, mistä lähteistä vastaajat etsivät tietoa kuhunkin aiheeseen. Yhdistin koulutusluokkia, jotta taulukot eivät paisuisi ja ne pysyisivät helposti luettavina. Joihinkin kohtiin olisi tullut myös todella pieniä arvoja, mikäli koulutusluokkia ei olisi yhdistetty. Ammatillisen koulutuksen ja lukion käyneet yhdistin samaksi ryhmäksi ja myös ammattikorkeakoulun yhdistin yliopiston kanssa. Näin ollen koulutusryhmiksi tulivat perusaste, toisen asteen koulutus sekä korkeakoulu. Käytin ristiintaulukointia apuna myös selvittäessäni sitä, onko sukupuolella vaikutusta siihen, mistä lähteistä vastaajat etsivät tietoa näihin neljään aiheeseen.

5.2.1 Terveys ja hyvinvointi

Terveys ja hyvinvointi oli aiheena sellainen, että se kiinnosti kaikkia vastaajia. Yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoa *en etsi aiheesta tietoa*. Eniten tietoa terveydestä ja hyvinvoinnista haetaan internetin kautta; internetin oli valinnut 57 vastaajaa. Henkilölähteet olivat toiseksi yleisin kanava; henkilölähteet oli valinnut 39 vastaajaa. Henkilölähteillä tarkoitan tässä yhteydessä esimerkiksi ystäviä, perheenjäseniä tai eri alojen asiantuntijoita. Tässä tapauksessa siis esimerkiksi terveydenhuollon asiantuntijoita. Kolmanneksi yleisin kanava oli sanomalehdet; sen oli valinnut 36 vastaajaa. Neljäntenä oli televisio 27 vastaajalla, viidentenä aikakauslehdet 25 vastaajalla, kuudentena kirjasto 20 vastaajalla, seitsemäntenä radio 12 vastaajalla ja kahdeksantena teksti-TV 7 vastaajalla. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Kanavat, joiden kautta terveydestä ja hyvinvoinnista etsitään informaatiota, n=58.

Perehdyn ensin siihen, onko koulutuksella vaikutusta, mistä lähteistä vastaajat etsivät tietoa terveyteen ja hyvinvointiin (taulukko 1.). Melkein kaikki vastaajat etsivät terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää informaatiota internetin kautta. Perusasteen käyneistä vastaajista 100 %, toisen asteen käyneistä 100 % sekä korkeakoulun käyneistä 96 % kertoi etsivänsä informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin internetin kautta. Perusasteen korkeimpana koulutuksenaan käyneistä vastaajista 60 % etsi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tietoa sanomalehtien kautta. Toisen asteen käyneistä sanomalehtien kautta tietoa aiheeseen etsi 52 % ja korkeakoulun käyneistä 75 %. Vaikka erot koulutusluokkien välillä eivät ole suuret, vaikuttaa siltä, että sanomalehtiä tiedonhankintaan aiheesta käyttivät hieman enemmän korkeakoulun käyneet vastaajat, kuin muut.

Aikakauslehtiä käytettiin paljon terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien asioiden tiedonhankinnassa. Perusasteen käyneistä 30 %, toisen asteen käyneistä 30 % ja korkeakoulun käyneistä 63 % kertoivat käyttävänsä aikakauslehtiä lähteenä etsiessään tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista. Vaikuttaisi siltä, että aikakauslehtiä tiedonhankintaan aiheesta käyttivät eniten korkeakoulun käyneet vastaajat. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen koulutuksen käyneistä 44 % sekä korkeakoulun käyneistä 38 % kertoi etsivänsä kirjaston avulla tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Kirjastoa tiedonlähteenä

aiheeseen liittyen käyttivät siis vähiten perusasteen käyneet vastaajat. Toisen asteen käyneet sekä korkeakoulun käyneet käyttivät kirjastoa melko lailla yhtä paljon, toisen asteen käyneet hieman enemmän. Radiota käytettiin lähteenä myös, mutta melko vähän verrattuna muihin lähteisiin. Perusasteen käyneistä 30 %, toisen asteen käyneistä 13 % ja korkeakoulun käyneistä 25 % kertoi käyttävänsä radiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon etsinnässä.

Televisiota kertoi käyttävänsä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien asioiden tiedonhankinnassa perusasteen käyneistä 40 %, toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 58 %. Teksti-TV oli vähiten käytetty lähde. Perusasteen käyneistä 20 %, toisen asteen käyneistä 13 % ja korkeakoulun käyneistä 8 % kertoi käyttävänsä teksti-TV:tä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien asioiden tiedonhankinnassa. Vastaajat kaikista koulutusluokista käyttivät melko tasaisesti henkilölähteitä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon etsinnässä. Perusasteen käyneistä 60 %, toisen asteen käyneistä 70 % ja korkeakoulun käyneistä 67 % kertoi käyttävänsä henkilölähteitä aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa.

Taulukko 1. Kanavat, joista etsitään informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyen eri koulutusluokissa, n=58.

Terveys ja hyvinvointi	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Internet	10	100	23	100	23	96
Sanomalehdet	6	60	12	52	18	75
Aikakauslehdet	3	30	7	30	15	63
Kirjasto	1	10	10	44	9	38
Radio	3	30	3	13	6	25
TV	4	40	9	39	14	58
Teksti-TV	2	20	3	13	2	8
Henkilölähteet	6	60	16	70	16	67
En etsi aiheesta tietoa	0	0	0	0	0	0

Selvitin myös, onko sukupuolella vaikutusta siihen, mistä lähteistä vastaajat etsivät tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyen (taulukko 2.). Sekä naiset että miehet etsivät paljon

tietoa aiheeseen internetin kautta; naisista 97 % etsi internetin kautta ja miehistä 100 %. Myös sanomalehtien kautta naiset ja miehet etsivät suunnilleen saman verran tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyen; molemmat 63 %. Aikakauslehtien kohdalla oli hieman eroa; naisista 50 % ja miehistä 33 % etsi niiden avulla tietoa terveyteen ja hyvinvointiin. Kirjastoa tiedonhankintaan kyseisen aiheen kohdalla käytti 43 % naisista ja 26 % miehistä. Etsiessään informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyen naiset käyttivät kirjastoa siis hieman enemmän kuin miehet. Radiota käytettiin melko vähän; naisista 13 % ja miehistä 30 % kertoi käyttävänsä radiota etsiessään tietoa aiheeseen.

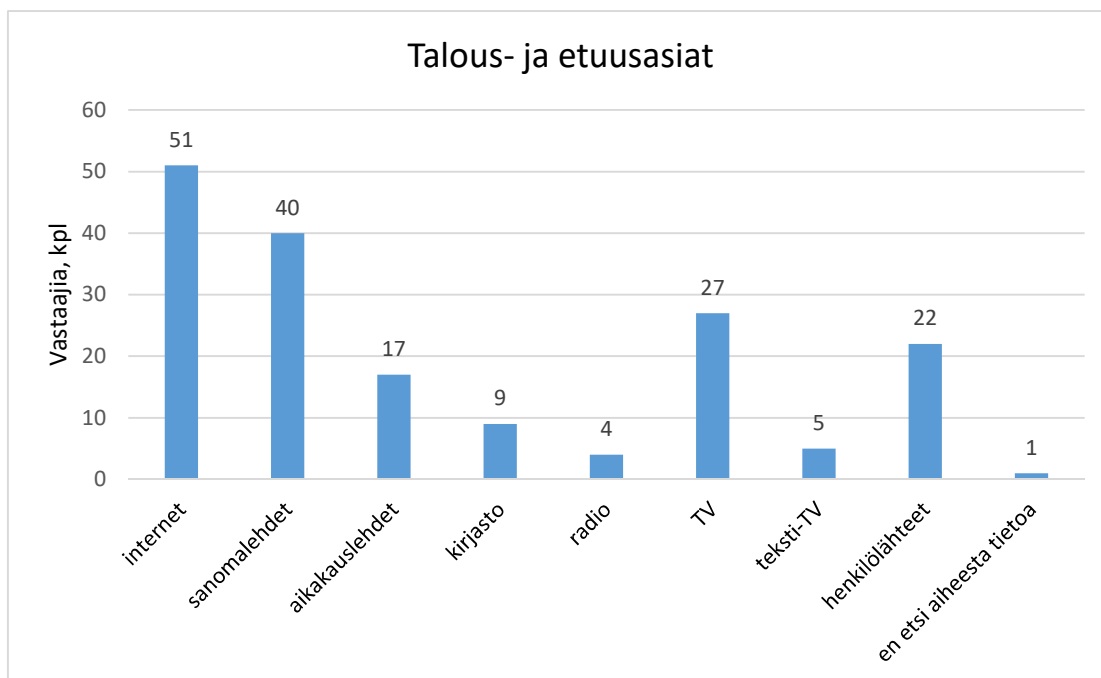
Televisiota käyttivät sekä naiset että miehet, mutta naiset hieman enemmän; naisista 57 % ja miehistä 37 %. Teksti-TV:tä käytettiin vain vähän; naisista 7 % ja miehistä 19 %. Miehet siis käyttivät teksti-TV:tä selkeästi naisia enemmän. Henkilölähteitä naiset ja miehet käyttivät saman verran; molemmat 67 %. Vaikuttaisi siltä, ettei sukupuolella ole suurempaa vaikutusta siihen, mistä lähteistä terveyteen ja hyvinvointiin etsitään informaatiota. Kuitenkin joidenkin lähteiden kohdalla oli eroja, esimerkiksi kirjaston käytön kohdalla. Naiset käyttivät kirjastoa miehiä enemmän etsiessään tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Serolan ja Vakkarin (2011, 44) tutkimuksenkin mukaan naiset ovat yleisesti ottaen aktiivisempia kirjaston käyttäjiä kuin miehet.

Taulukko 2. Kanavat, joista etsitään informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=58.

Terveys ja hyvinvointi	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
Internet	29	97	28	100
Sanomalehdet	19	63	17	63
Aikakauslehdet	15	50	9	33
Kirjasto	13	43	7	26
Radio	4	13	8	30
TV	17	57	10	37
Teksti-TV	2	7	5	19
Henkilölähteet	20	67	18	67
En etsi aiheesta tietoa	0	0	0	0

5.2.2 Talous- ja etuusasiat

Talous- ja etuusasiat oli myös aiheena sellainen, että siitä haetaan paljon tietoa (kuvio 6.). Ainoastaan yksi vastaaja kertoi, ettei etsi kyseisestä aiheesta tietoa laisinkaan. Eniten talous- ja etuusasioista hankitaan tietoa internetin kautta; internetin oli valinnut 51 vastaajaa. Sanomalehdet olivat toiseksi yleisimpänä kanavana; sanomalehdet oli valinnut 40 vastaajaa. Kolmantena oli TV, jonka oli valinnut 27 vastaajaa. Neljäntenä oli henkilölähteet 22 vastaajalla, viidentenä aikakauslehdet 17 vastaajalla, kuudentena kirjasto 9 vastaajalla, seitsemäntenä teksti-TV 5 vastaajalla ja kahdeksantena radio 4 vastaajalla.

Kuvio 6. Kanavat, joiden kautta talous- ja etuusasioista etsitään informaatiota, n=58.

Suurin osa kaikista koulutusluokista käytti internetiä talous- ja etuusasioiden tiedonhankintaan (taulukko 3.). Perusasteen käyneistä 90 %, toisen asteen käyneistä 83 % ja korkeakoulun käyneistä 92 % kertoi käyttävänsä internetiä aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa. Myös sanomalehtiä käytettiin koulutusluokasta riippumatta melko paljon, mutta eroja oli kuitenkin jonkin verran. Perusasteen käyneistä 50 %, toisen asteen käyneistä 65 % ja korkeakoulun käyneistä 83 % kertoi käyttävänsä sanomalehtiä hankkimaan tietoa talous- ja etuusasioihin liittyen. Aikakauslehtienkin kohdalla koulutustasojen suhteen oli pieniä eroavaisuuksia. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 35 % ja korkeakoulun käyneistä 33 % käytti aikakauslehtiä etsiessään informaatiota talous- ja etuusasioihin.

Kirjastoa talous- ja etuusasioiden tiedonhankintaan käytti toisen asteen käyneistä 22 % ja korkeakoulun käyneistä 17 %. Perusasteen käyneistä sen sijaan kirjastoa ei käyttänyt yksikään. Radiota käytettiin melko vähän etsittäessä informaatiota talous- ja etuusasioihin. Perusasteen ja toisen asteen käyneistä yksikään vastaaja ei käyttänyt aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa radiota. Ainoastaan korkeakoulun käyneistä vastaajista 17 % käytti radiota etsiessään tietoa talous- ja etuusasioihin. Television kohdalla koulutuksen suhteen oli melko suuri ero. Perusasteen käyneistä vain 10 % käytti televisiota etsiessään informaatiota talous- ja etuusasioihin. Toisen asteen käyneistä 57 % ja korkeakoulun käyneistä 54 % käytti aiheesta tietoa etsiessään televisiota. Vaikuttaa siltä, että perusasteen käyneet käyttivät televisiota vähiten lähteenä etsiessään tietoa aiheesta. Sen sijaan toisen asteen ja korkeakoulun käyneet käyttivät televisiota melkein saman verran.

Teksti-TV:tä käytettiin varsin vähän riippumatta koulutustasosta. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 9 % ja korkeakoulun käyneistä 8 % kertoi käyttävänsä teksti-TV:tä etsiessään tietoa talous- ja etuusasioihin. Henkilölähteitä käytettiin jonkin verran, kun etsittiin tietoa talous- ja etuusasioihin. Perusasteen käyneistä 50 %, toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 33 % kertoi käyttävänsä henkilölähteitä etsiessään tietoa talous- ja etuusasioihin.

Taulukko 3. Kanavat, joista etsitään informaatiota talous- ja etuusasioihin liittyen eri koulutusluokissa, n=58.

Talous- ja etuusasiat	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Internet	9	90	19	83	22	92
Sanomalehdet	5	50	15	65	20	83
Aikakauslehdet	1	10	8	35	8	33
Kirjasto	0	0	5	22	4	17
Radio	0	0	0	0	4	17
TV	1	10	13	57	13	54
Teksti-TV	1	10	2	9	2	8
Henkilölähteet	5	50	9	39	8	33
En etsi aiheesta tietoa	1	10	0	0	0	0

Perehdyin myös siihen, vaikuttaako sukupuoli, mistä lähteistä talous- ja etuusasioihin etsitään tietoa (taulukko 4.). Sekä naiset että miehet etsivät aiheeseen paljon tietoa internetin kautta; naisista 90 % ja miehistä 85 %. Sanomalehtien kautta etsittiin myös melkein saman verran; naisista 73 % ja miehistä 67. Aikakauslehtien kohdalla oli hieman eroa; naisista 23 % ja miehistä 37 % kertoi käyttävänsä aikakauslehtiä talous- ja etuusasioista tietoa etsiessään. Kirjaston kohdalla eroa oli enemmän, niin kuin aiemmin terveyden ja hyvinvoinninkin kohdalla; naisista 23 % ja miehistä vain 7 % käytti kirjastoa etsiessään aiheeseen tietoa. Naiset käyttivät huomattavasti miehiä enemmän kirjastoa apunaan, kun etsivät informaatiota talous- ja etuusasioihin liittyen.

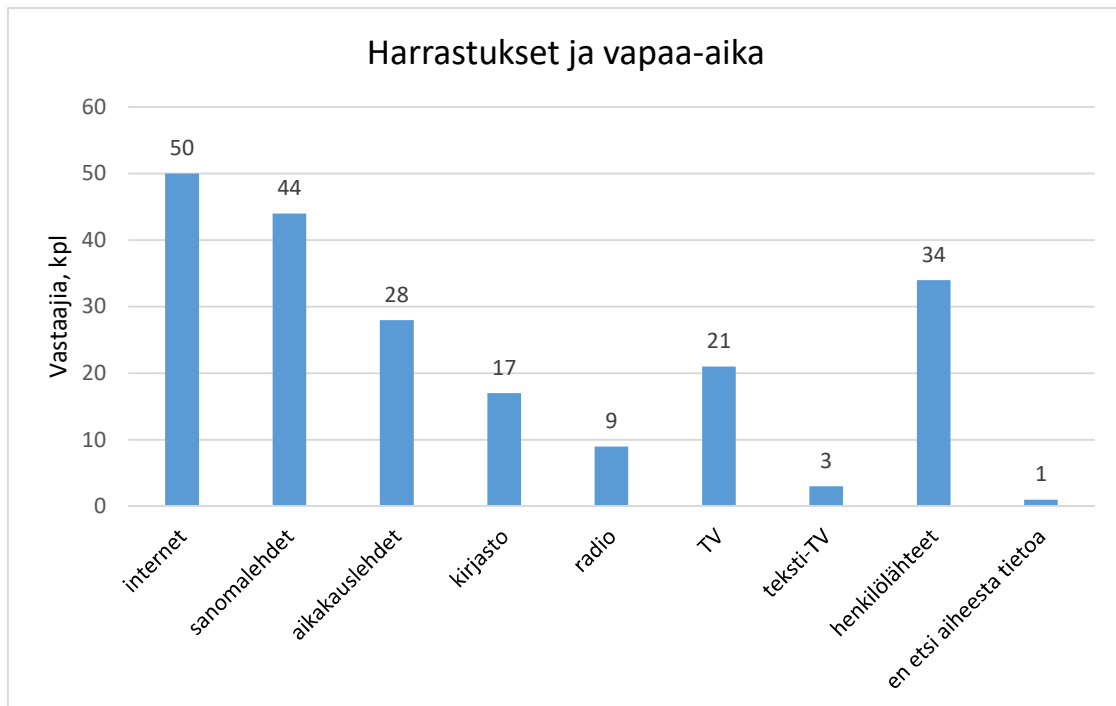
Radiota käytettiin melko vähän; naisista 10 % ja miehistä 4 %. Television kohdalla eroa oli huomattavissa; naisista 63 % ja miehistä 30 % käytti televisiota lähteenä talous- ja etuusasioihin liittyvässä tiedonhankinnassa. Televisio oli siis enemmän naisten suosiossa. Teksti-TV:n käyttö oli melko vähäistä; naisista 7 % ja miehistä 11 % etsi teksti-TV:n kautta tietoa aiheeseen. Henkilölähteitä sekä naiset että miehet käyttivät melko paljon, miehet kuitenkin enemmän; naisista 30 % ja miehistä 44 % kertoi käyttävänsä henkilölähteitä. Naisista 3 % kertoi, ettei etsi lainkaan talous- ja etuusasioista informaatiota, mutta kaikki miehet puolestaan etsivät. Joidenkin kanavien kohdalla eroja oli siis nähtävissä sukupuolten välillä, varsinkin kirjaston ja television kohdalla.

Taulukko 4. Kanavat, joista etsitään informaatiota talous- ja etuusasioihin liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=58.

Talous- ja etuusasiat	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
Internet	27	90	23	85
Sanomalehdet	22	73	18	67
Aikakauslehdet	7	23	10	37
Kirjasto	7	23	2	7
Radio	3	10	1	4
TV	19	63	8	30
Teksti-TV	2	7	3	11
Henkilölähteet	9	30	12	44
En etsi aiheesta tietoa	1	3	0	0

5.2.3 Harrastukset ja vapaa-aika

Harrastukset ja vapaa-aika kiinnosti aiheena kaikkia, paitsi yhtä vastaajaa (kuvio 7.). Eniten hankitaan myös harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää tietoa internetin kautta; internetin oli valinnut 50 vastaajaa. Toiseksi yleisin kanava kyseisen aiheen hankintaan olivat sanomalehdet, jonka oli valinnut 44 vastaajaa. Kolmantena oli henkilölähteet, jonka oli valinnut 34 vastaajaa. Neljäntenä olivat aikakauslehdet 28 vastaajalla, viidentenä TV 21 vastaajalla, kuudentena kirjasto 17 vastaajalla, seitsemäntenä radio 9 vastaajalla ja kahdeksantena teksti-TV 3 vastaajalla.

Kuvio 7. Kanavat, joiden kautta harrastuksista ja vapaa-ajasta etsitään informaatiota, n=58.

Internetiä käytettiin harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvän tiedon etsimiseen paljon koulutuksesta riippumatta (taulukko 5.). Perusasteen käyneistä 90 %, toisen asteen käyneistä 78 % ja korkeakoulun käyneistä 92 % kertoi käyttävänsä internetiä etsiessään tietoa harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen. Myös sanomalehtiä käytettiin paljon, kun etsittiin tietoa harrastuksista ja vapaa-ajasta. Perusasteen käyneistä 70 %, toisen asteen käyneistä 74 % ja korkeakoulun käyneistä 83 % käytti sanomalehtiä etsiessään aiheesta tietoa.

Aikakauslehtiä käytettiin myös melko paljon, mutta koulutustasojen välillä oli pieniä eroja. Perusasteen käyneistä 30 %, toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 63 % kertoi käyttävänsä aikakauslehtiä etsiessään informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen. Vaikuttaisi siltä, että korkeakoulun käyneet vastaajat käyttivät eniten aikakauslehtiä harrastus- ja vapaa-aikatiedon etsimiseen. Kirjaston suhteen koulutustasojen välillä oli eroavaisuuksia. Toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 33 % vastasi käyttävänsä kirjastoa hankkiessaan informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen. Perusasteen käyneistä sen sijaan yksikään ei käyttänyt kirjastoa. Näyttää siltä, että koulutuksella voisi olla jonkin verran vaikutusta siihen, käytetäänkö kirjastoa aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa.

Radiota käytettiin melko tasaisesti koulutustasoista huolimatta. Perusasteen käyneistä 20 %, toisen asteen käyneistä 13 % ja korkeakoulun käyneistä 17 % kertoi käyttävänsä radiota etsiessään informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen. Myös televisiota käytettiin lähteenä melko tasaisesti koulutuksesta riippumatta. Perusasteen käyneistä 20 %, toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 42 % käytti televisiota etsiessään harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää informaatiota.

Teksti-TV:tä käytettiin vain vähän harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvän tiedon etsimiseen. Perusasteen käyneistä 10 % ja korkeakoulun käyneistä 8 % kertoi käyttävänsä teksti-TV:tä etsiessään aiheeseen tietoa. Sen sijaan toisen asteen käyneistä yksikään ei käyttänyt teksti-TV:tä. Henkilölähteitä käytettiin melko tasapuolisesti. Perusasteen käyneistä 60 %, toisen asteen käyneistä 74 % ja korkeakoulun käyneistä 46 % kertoi käyttävänsä henkilölähteitä, kun etsi informaatiota harrastuksiin tai vapaa-aikaan liittyen.

Taulukko 5. Kanavat, joista etsitään informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen eri koulutusluokissa, n=58.

Harrastukset ja vapaa-aika	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Internet	9	90	18	78	22	92
Sanomalehdet	7	70	17	74	20	83
Aikakauslehdet	3	30	9	39	15	63
Kirjasto	0	0	9	39	8	33
Radio	2	20	3	13	4	17
TV	2	20	9	39	10	42
Teksti-TV	1	10	0	0	2	8
Henkilölähteet	6	60	17	74	11	46
En etsi aiheesta tietoa	0	0	1	3	0	0

Selvitin myös, vaikuttaako vastaajan sukupuoli siihen, mistä lähteistä harrastuksiin ja vapaa-aikaan etsitään tietoa (taulukko 6.). Internetiä käytettiin suunnilleen saman verran; naisista 83 % ja miehistä 89 %. Sanomalehtien kohdalla suurta eroa ei ollut myöskään; naisista 77 % ja miehistä 74 % käytti sanomalehtiä harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvässä tiedonhankinnassa. Aikakauslehtien kohdalla eroa oli hieman; naisista 53 % ja miehistä 41 % käytti aikakauslehtiä aiheesta tietoa etsiessään. Kirjaston kohdalla on nähtävissä jo aiemmista kohdista tuttu ero; naisista 37 % ja miehistä 19 % käytti kirjastoa aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa. Harrastusten ja vapaa-ajankin kohdalla naiset olivat ahkerampia kirjastonkäyttäjiä, kuin miehet.

Radiota käytettiin melko vähän; naisista 17 % ja miehistä 15 %. Television kohdalla eroa oli hieman; naisista 47 % ja miehistä 22 % käyttivät televisiota etsiessään harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää informaatiota. Teksti-TV:tä käytettiin vain vähän, niin kuin aiempienkin aiheiden kohdalla. Naisista 3 % ja miehistä 7 % kertoi käyttävänsä teksti-TV:tä. Henkilölähteitä käytettiin apuna paljon; naisista 63 % ja miehistä 52 turvautui henkilölähteisiin aiheesta tietoa etsiessään. Kaikki naiset etsivät harrastuksista ja vapaa-ajasta tietoa, mutta miehistä 4 % ei etsinyt aiheesta lainkaan tietoa. Kuten aiempienkin aiheiden kohdalla, harrastusten ja vapaa-ajan kohdalla eniten eroja sukupuolten välillä oli kirjaston

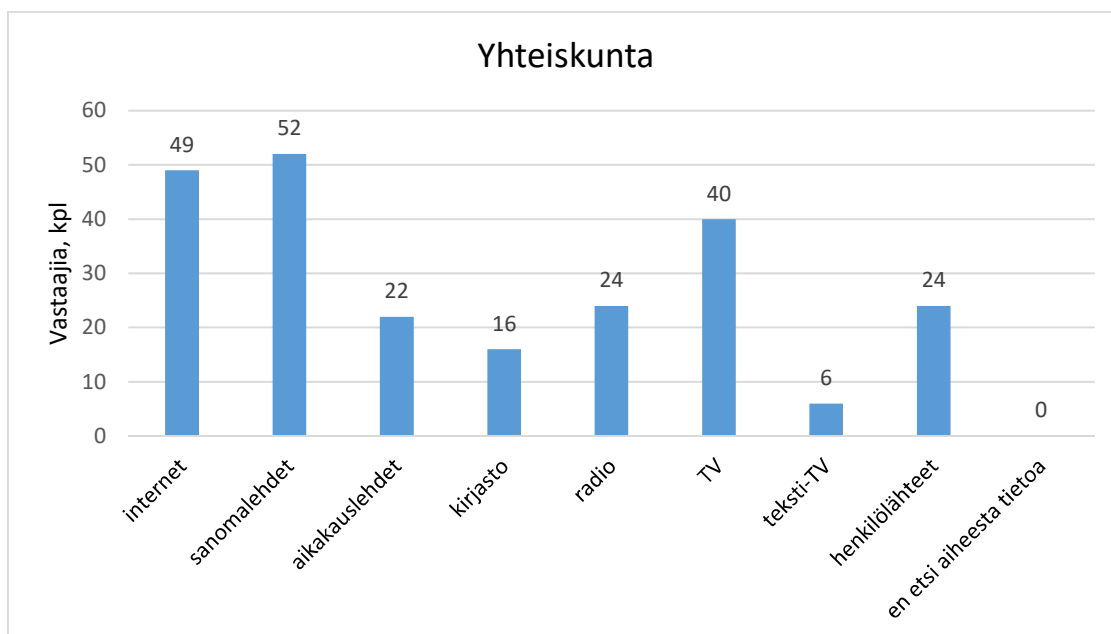
ja television kohdalla. Naiset käyttivät miehiä enemmän kirjastoa ja televisiota etsiessään harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää informaatiota.

Taulukko 6. Kanavat, joista etsitään informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=58.

Harrastukset ja vapaa-aika	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
Internet	25	83	24	89
Sanomalehdet	23	77	20	74
Aikakauslehdet	16	53	11	41
Kirjasto	11	37	5	19
Radio	5	17	4	15
TV	14	47	6	22
Teksti-TV	1	3	2	7
Henkilölähteet	19	63	14	52
En etsi aiheesta tietoa	0	0	1	4

5.2.4 Yhteiskunta

Yhteiskunta oli aiheena sellainen, että se kiinnosti jokaista vastaajaa (kuvio 8.). Yhteiskunnan kohdalla yleisimpänä kanavana ei ollutkaan internet, niin kuin muilla aiheilla, vaan sanomalehdet. Sanomalehdet oli valinnut 52 vastaajaa. Seuraavana tuli internet, jonka oli valinnut 49 vastaajaa. Kolmantena oli TV, jonka oli valinnut 40 vastaajaa. Neljäntenä oli sekä henkilölähteet että radio 24 vastaajalla. Viidentenä olivat aikakauslehdet 22 vastaajalla, kuudentena kirjasto 16 vastaajalla ja seitsemäntenä teksti-TV 6 vastaajalla.

Kuvio 8. Kanavat, joiden kautta yhteiskuntaan liittyvistä asioista etsitään informaatiota, n=58.

Internetiä käytettiin koulutusluokasta riippumatta yhteiskuntaan liittyvän informaation etsimiseen (taulukko 7.). Perusasteen käyneistä 80 %, toisen asteen käyneistä 83 % ja korkeakoulun käyneistä 92 % kertoi käyttävänsä internetiä lähteenä etsiessään yhteiskunta-asioista tietoa. Myös sanomalehtiä käytettiin paljon. Perusasteen käyneistä 80 %, toisen asteen käyneistä 87 % ja korkeakoulun käyneistä 96 % käytti sanomalehtiä lähteenä yhteiskunta-asioihin.

Sen sijaan aikakauslehtien kohdalla erot koulutusluokkien välillä olivat suuremmat. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 22 % ja korkeakoulun käyneistä 67 % kertoi käyttävänsä aikakauslehtiä etsiessään yhteiskuntaan liittyvää informaatiota. Vaikuttaisi siltä, että eniten aikakauslehtiä yhteiskunta-asioihin liittyvässä tiedonhankinnassa lähteinä käyttävät ovat korkeakoulutettuja. Kirjastoa käytettiin myös melko vaihtelevasti eri koulutusluokissa. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 26 % ja korkeakoulun käyneistä 38 % kertoi käyttävänsä kirjastoa lähteenä etsiessään informaatiota yhteiskuntaan liittyvistä aiheista.

Radiota käytettiin melko tasaisesti koulutuksesta riippumatta etsittäessä informaatiota yhteiskunta-asioihin. Perusasteen käyneistä 30 %, toisen asteen käyneistä 30 % ja korkeakoulun käyneistä 54 % kertoi käyttävänsä radiota lähteenä etsiessään yhteiskunta-asioihin

liittyvää informaatiota. Myös televisiota käytettiin tasaisesti eri koulutusluokissa. Perusasteen käyneistä 40 %, toisen asteen käyneistä 74 % ja korkeakoulun käyneistä 75 % käytti televisiota lähteenä yhteiskunta-asioille. Vaikuttaisi siltä, että toisen asteen käyneet sekä korkeakoulun käyneet vastaajat käyttävät eniten televisiota etsiessään tietoa yhteiskunta-asioista.

Teksti-TV:tä käytettiin jonkin verran lähteenä yhteiskunta-asioille. Perusasteen käyneistä 20 %, toisen asteen käyneistä 4 % ja korkeakoulun käyneistä 13 % käytti teksti-TV:tä lähteenä aiheesta tietoa etsiessään. Henkilölähteitä käytettiin myös etsittäessä tietoa yhteiskunta-asioista. Perusasteen käyneistä 40 %, toisen asteen käyneistä 30 % ja korkeakoulun käyneistä 54 % käytti henkilölähteitä etsiessään tietoa yhteiskunta-asioista. Vain kuttua siltä, että korkeakoulun käyneet vastaajat turvautuvat henkilölähteisiin hieman muita enemmän.

Taulukko 7. Kanavat, joista etsitään informaatiota yhteiskuntaan liittyen eri koulutusluokissa, n=58.

Yhteiskunta	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Internet	8	80	19	83	22	92
Sanomalehdet	8	80	20	87	23	96
Aikakauslehdet	1	10	5	22	16	67
Kirjasto	1	10	6	26	9	38
Radio	3	30	7	30	13	54
TV	4	40	17	74	18	75
Teksti-TV	2	20	1	4	3	13
Henkilölähteet	4	40	7	30	13	54
En etsi aiheesta tietoa	0	0	0	0	0	0

Selvitin myös, onko sukupuolella vaikutusta siihen, mistä kanavista yhteiskuntaan liittyvää informaatiota hankitaan (taulukko 8.). Internetiä käytti naisista 90 % ja miehistä 78 %. Myös sanomalehtiä käytettiin tasaisesti; naisista 90 % ja miehistä 89 %. Miehet käyttivät aikakauslehtiä hieman naisia enemmän. Naisista vain 30 % käytti sanomalehtiä, kun

taas miehistä jopa 48 % käytti sanomalehtiä etsiessään yhteiskuntaan liittyvää informaatiota. Kirjaston kohdalla ero on taas samansuuntainen, kuin aiempienkin aiheiden kohdalla. Naisista 37 % ja miehistä 19 % kertoi käyttävänsä kirjastoa hankkiessaan yhteiskuntaan liittyvää tietoa. Radiota käytettiin yhteiskuntaan liittyvässä tiedonhankinnassa selvästi enemmän, kuin muiden aiheiden kohdalla. Naisista 47 % ja miehistä 37 % kertoi käyttävänsä radiota apuna yhteiskunnasta tietoa etsiessään.

Naiset käyttivät televisiota hieman enemmän kuin miehet etsiessään yhteiskuntaan liittyvää tietoa. Naisista 77 % ja miehistä 59 % käytti televisiota lähteenä. Teksti-TV:tä käytti naisista 7 % ja miehistä 15 %. Henkilölähteitä käytettiin suunnilleen saman verran; naisista 40 % ja miehistä 44 %. Yhteiskunnankin kohdalla suurimmat erot ovat kirjaston ja television kohdalla, kuten aiemmissa aiheissa.

Taulukko 8. Kanavat, joista etsitään informaatiota yhteiskuntaan liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=58.

Yhteiskunta	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
Internet	27	90	21	78
Sanomalehdet	27	90	24	89
Aikakauslehdet	9	30	13	48
Kirjasto	11	37	5	19
Radio	14	47	10	37
TV	23	77	16	59
Teksti-TV	2	7	4	15
Henkilölähteet	12	40	12	44
En etsi aiheesta tietoa	0	0	0	0

Muita mainittuja aiheita, joista tietoa etsitään, oli esimerkiksi politiikka, jota eräs vastaaja kertoi seuraavansa TV:n kautta. Erästä vastaajaa myös kiinnostivat luennot, kurssit ja muut tapahtumat. Myös liikunta ja erilaiset käsityöt oli mainittu, mutta ne ovat periaatteessa luettavissa harrastuksiin ja vapaa-aikaan. Muita kanavia, joita oli mainittu, oli esimerkiksi Facebook. Periaatteessa Facebook sisältyy internetiin, mutta halusin kuitenkin

mainita sen erikseen, sillä sen oli maininnut muutama vastaaja. Eräs vastaaja oli maininnut kanavaksi myös oman kokemuksen.

Yksi vastaajista oli valinnut internetin jokaisen aiheen kohdalle tiedonhankintakanavaksi. Kaikki muut vastaajat sen sijaan hankkivat tarvitsemansa tiedon useiden kanavien kautta. Kaikista tiedonhankintakanavista näiden neljän aiheen kohdalla internet oli vastaajien keskuudessa yleisin. Myös sanomalehdet oli tyypillinen tiedonhankintakanava vastaajille. Näiden lisäksi henkilölähteet sekä TV olivat suosittuja kanavia vastaajien tiedonhankinnassa.

5.3 Tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytännöt

Tässä luvussa käsittelen informaatiokäytäntöjen mallin tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytäntöjen esiintymistä iäkkäiden järjestötoiminnassa. Luvussa 5.3.1 keskityn aktiiviseen etsintään ja luvussa 5.3.2 aktiiviseen seurantaan. Luvussa 5.3.3 tutkin informaation saamista toisen henkilön kautta ja luvussa 5.3.4 informaation saamista sattumalta. Luvussa 5.3.5 teen yhteenvedon eri informaatiokäytäntöjen esiintymisestä iäkkäiden järjestötoiminnassa.

5.3.1 Aktiivinen etsintä

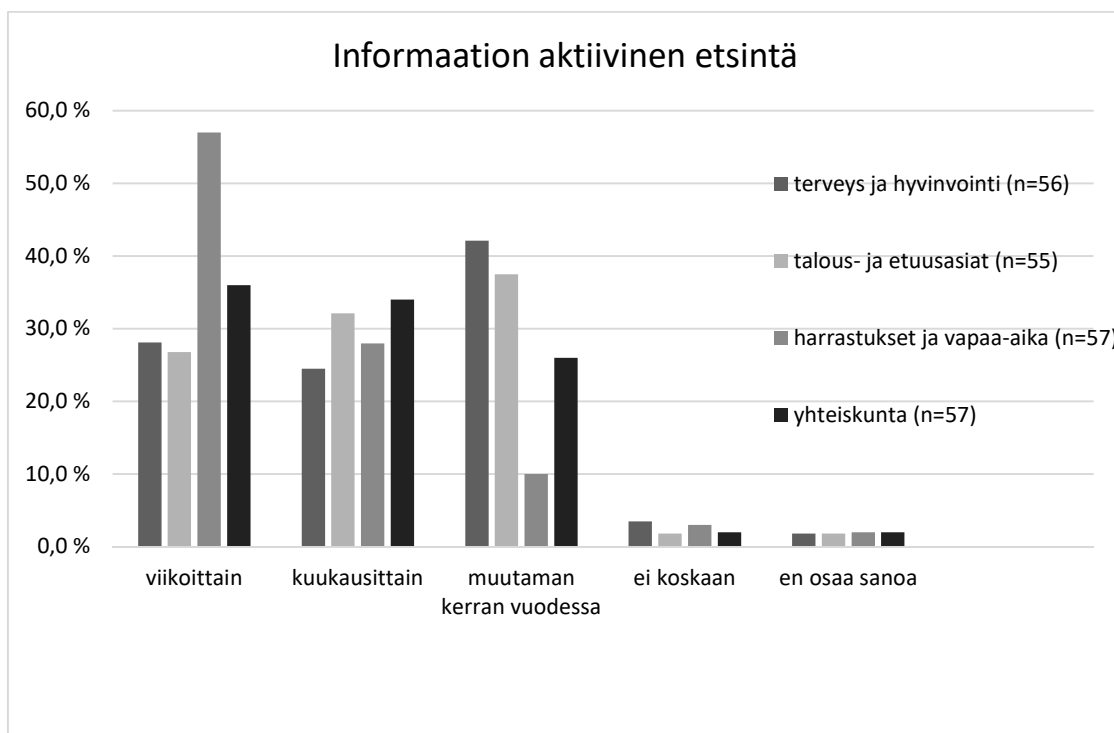
Tutkimuksessa selvitin, millaisista järjestötoimintaan liittyvistä aiheista vastaajat etsivät aktiivisesti informaatiota ja kuinka usein. Annoin vaihtoehtoiksi samat neljä aihetta, joita olen käyttänyt muissakin kyselylomakkeen kohdissa. Valmiiden aiheiden lisäksi vastaajat saivat kertoa omin sanoin myös muista aiheista.

Ensimmäinen aihe oli terveys ja hyvinvointi (kuvio 9.). Suurin osa vastaajista, 42,1 %, kertoi aktiivisesti etsivänsä aiheesta tietoa muutaman kerran vuodessa, mutta myös viikoittain etsitään paljon; vaihtoehdon *viikoittain* valitsi 28,1 % vastaajista. Kuukausittain terveydestä ja hyvinvoinnista kertoi etsivänsä aktiivisesti tietoa 24,5 % vastaajista. Vain 3,5 % vastasi, ettei koskaan etsi tietoa aiheesta aktiivisesti ja 1,8 % ei osannut sanoa. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta. Terveys ja hyvinvointi on siis aiheena sellainen, että vastaajat tarvitsevat siitä tietoa ja hankkivat sitä aktiivisesti.

Seuraava aihe oli talous- ja etuusasiat. Suurin osa, 37,5 %, vastaajista kertoi etsivänsä tietoa aiheesta muutaman kerran vuodessa. Myös kuukausittain aiheesta etsittiin aktiivisesti tietoa; vaihtoehdon *kuukausittain* valitsi 32,1 % vastaajista. Viikoittain aiheesta kertoi etsivänsä aktiivisesti tietoa 26,8 % vastaajista. Ainoastaan 1,8 % vastaajista kertoi, ettei etsi aktiivisesti lainkaan aiheesta tietoa ja 1,8 % ei osannut sanoa. Kolme vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen. Vaikuttaa siltä, että talous- ja etuusasioistakin vastaajat hankkivat paljon aktiivisesti itse tietoa.

Kolmas aihe oli harrastukset ja vapaa-aika. Selvästi suurin osa, 57 %, hankki aiheesta aktiivisesti tietoa viikoittain. Kuukausittain aiheesta hankki tietoa aktiivisesti 28 % vastaajista. Muutaman kerran vuodessa aiheesta hankki aktiivisesti tietoa 10 %. Vain 3 % vastaajista ei tarvinnut aiheesta tietoa lainkaan ja vajaa 2 % ei osannut sanoa. Yksi vastaaja jätti kohdan tyhjäksi. Näistä neljästä aiheesta harrastukset ja vapaa-aika vaikuttaisi olevan sellainen aihe, josta hankitaan aktiivisesti tietoa kaikista useimmiten. Iäkkäiden järjestöt vaikuttaisivat järjestävän yhteisiä matkoja ja muuta ajanvietettä jäsenilleen. Vastaajien joukossa oli myös pari vastaajaa, jotka kertoivat olevansa matkavastaavia järjestössään.

Viimeisenä aiheena oli yhteiskunta. Myös yhteiskunta-aiheesta tietoa hankitaan aktiivisesti eniten viikoittain, sillä sen oli valinnut 36 % vastaajista. Myös vaihtoehdolla *kuukausittain* oli paljon vastaajia; 34 %. Muutaman kerran vuodessa aiheesta etsi aktiivisesti tietoa 26 % vastaajista. Yhteiskunta on aiheena selvästi myös järjestötoiminnassa mukana olevia iäkkäitä kiinnostava, sillä vain 2 % vastasi, ettei etsi aktiivisesti lainkaan tietoa aiheesta. 2 % vastaajista valitsi vaihtoehdon *en osaa sanoa*. Yksi vastaaja jätti kohdan tyhjäksi.

Kuvio 9. Kuinka usein informaatiota etsitään aktiivisesti eri aiheisiin liittyen.

Vastaajat kertoivat myös muutamia muita järjestötoimintaan liittyviä aiheita, joista he etsivät aktiivisesti informaatiota. Esimerkiksi naapuriyhdistyksen toiminta kiinnosti yhtä vastaajaa. Toinen vastaaja kertoi etsivänsä tietoa lakisääteisiin asioihin muutaman kerran vuodessa. Kolmas vastaaja kertoi etsivänsä aktiivisesti järjestön kokouksiin tai juhliin liittyviä valmisteluja varten informaatiota. Selvitin myös aktiiviseen etsintään liittyen sitä, etsivätkö vastaajat aktiivisesti tietoa joihinkin muihin elämän asioihin järjestön kautta; aiheisiin tai asioihin, jotka eivät liity järjestötoimintaan, vaan heidän muuhun elämäänsä. Vastaajista 79 % vastasi kyllä, eli vastaajat hankkivat todella paljon tietoa myös muihin kuin järjestöön liittyviin asioihin järjestötoiminnan avulla.

Käytin ristiintaulukointia apuna kuvaamaan, onko sukupuolella merkitystä siihen, mistä aiheista informaatiota etsitään aktiivisesti. Terveudessa ja hyvinvoinnissa ei ollut suuria eroja sukupuolten välillä; sekä naiset että miehet hankkivat aiheesta aktiivisesti informaatiota (taulukko 9.). Huomattavin ero oli kuitenkin siinä, että 33 % naisista etsi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista aktiivisesti tietoa kuukausittain, kun taas vastaavasti miehistä vain 15 %. Miesvastaajista 7 % oli myös vastannut, ettei koskaan etsi aktiivisesti informaatiota terveydestä ja hyvinvoinnista, mutta yksikään nainen ei ollut vastannut näin. Voidaan siis päätellä, että vastaajista naiset olivat hieman kiinnostuneempia etsimään aktiivisesti informaatiota terveydestä ja hyvinvoinnista.

Taulukko 9. Aktiivinen etsintä terveyteen ja hyvinvointiin liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=56.

Aktiivinen etsintä: terveys ja hyvinvointi	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
viikoittain	7	23	8	30
kuukausittain	10	33	4	15
muutama kerta vuodessa	11	37	13	48
ei koskaan	0	0	2	7
en osaa sanoa	1	3	0	0

Talous- ja etuusasioissa sukupuolten välillä ei ollut myöskään suurta eroa (taulukko 10.). Ainoa huomionarvoinen ero on, että 33 % naisista kertoi etsivänsä aktiivisesti informaatiota viikoittain, kun taas vain 19 % miehistä vastasi saman. Vaikuttaisi siltä, että naiset olivat hieman miehiä aktiivisempia etsimään tietoa talous- ja etuusasioista.

Taulukko 10. Aktiivinen etsintä talous- ja etuusasioihin liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=55.

Aktiivinen etsintä: talous- ja etuusasiat	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
viikoittain	10	33	5	19
kuukausittain	9	30	8	30
muutama kerta vuodessa	10	33	11	41
ei koskaan	0	0	1	4
en osaa sanoa	0	0	1	4

Harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa oli pientä eroa sukupuolten välillä (taulukko 11.). Miehistä 7 % vastasi, ettei koskaan etsi aktiivisesti informaatiota aiheeseen liittyen, mutta yksikään nainen ei ollut valinnut kyseistä vaihtoehtoa. Naisista 7 % ja miehistä 15 % kertoi etsivänsä aiheesta aktiivisesti tietoa muutaman kerran vuodessa, mutta ero on kuitenkin melko pieni. Sen sijaan vaihtoehdon *viikoittain* valitsi 63 % naisista ja 48 % miehistä, joten tässä kohtaa eroa on hieman enemmän sukupuolten välillä.

Taulukko 11. Aktiivinen etsintä harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=57.

Aktiivinen etsintä: harrastukset ja vapaa-aika	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
viikoittain	19	63	13	48
kuukausittain	9	30	7	26
muutama kerta vuodessa	2	7	4	15
ei koskaan	0	0	2	7
en osaa sanoa	0	0	1	4

Myös yhteiskuntaan liittyvissä asioissa oli jonkin verran eroa sukupuolten välillä (taulukko 12.). Naisista 17 % kertoi etsivänsä aktiivisesti tietoa yhteiskunta-aiheista muutama kerran vuodessa, kun taas miesten kohdalla vastausprosentti oli 37 %. Naisista 47 % kertoi etsivänsä aktiivisesti yhteiskuntaan liittyvistä aiheista tietoa viikoittain. Miehistä saman oli valinnut vain 22 %.

Taulukko 12. Aktiivinen etsintä yhteiskuntaan liittyen sukupuolittain jaoteltuna, n=57.

Aktiivinen etsintä: yhteiskunta	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
viikoittain	14	47	6	22
kuukausittain	11	37	9	33
muutama kerta vuodessa	5	17	10	37
ei koskaan	0	0	1	4
en osaa sanoa	0	0	1	4

Käytin ristiintaulukointia apuna kuvaamaan myös siitä, onko koulutuksella vaikutusta siihen, minkä verran järjestötoimintaan liittyvistä aiheista etsitään aktiivisesti informaatiota. Käytin ristiintaulukoinnissa yhdistettyjä koulutusluokkia, niin kuin tein luvuissa 5.2.1–5.2.4. Mikäli koulutusluokkia ei olisi yhdistetty, olisivat arvot joissakin kohdin olleet varsin pieniä.

Ristiintaulukointi kuvasi, että joidenkin aiheiden kohdalla aktiivisella etsinnällä ei ollut mitään huomattavia eroja eri koulutuksen saaneiden kesken. Esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista vastaajat etsivät aktiivisesti tietoa melko tasapuolisesti riippumatta koulutustasosta (taulukko 13.). Luvuista on kuitenkin nähtävissä, että korkeakoulun käyneet vastaajat etsivät aktiivisesti terveydestä ja hyvinvoinnista useammin tietoa, kuin alemmin koulutetut. Perusasteen käyneistä vastaajista 10 %, toisen asteen käyneistä reilu 17 % ja korkeakoulun käyneistä reilu 45 % etsi aktiivisesti aiheesta tietoa viikoittain.

Taulukko 13. Aktiivinen etsintä terveyteen ja hyvinvointiin liittyen koulutusluokittain ja oteltuna, n=56.

Aktiivinen etsintä: terveys ja hyvinvointi	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
viikoittain	1	10,0	4	17,4	11	45,8
kuukausittain	4	40,0	4	17,4	5	20,8
muutama kerta vuodessa	5	50,0	13	56,5	6	25,0
ei koskaan	0	0,0	1	4,3	1	4,2
en osaa sanoa	0	0,0	0	0,0	1	4,2

Talous- ja etuusasioihin liittyvistä asioista etsittiin aktiivisesti tietoa myös melko tasaisesti koulutuksesta riippumatta (taulukko 14.). Joitakin eroja oli kuitenkin huomattavissa. Esimerkiksi kuukausittain aiheesta etsi tietoa aktiivisesti reilu 37 % korkeakoulun käyneistä, 40 % perusasteen käyneistä ja reilu 21 % toisen asteen koulutuksen käyneistä. Toisen asteen käyneet vastaajat etsivät aktiivisesti siis vähiten tietoa talous- ja etuusasioista kuukausittain. Muutaman kerran vuodessa informaatiota talous- ja etuusasioista aktiivisesti etsi 20 % perusasteen käyneistä, reilu 52 % toisen asteen koulutuksen käyneistä sekä 25 % korkeakoulun käyneistä. Tämän perusteella toisen asteen koulutuksen käyneet etsivät aktiivisesti eniten informaatiota aiheesta muutaman kerran vuodessa. Perusasteen ja toisen asteen käyneiden keskuudessa etsittiin melko tasapuolisesti talous- ja etuusasioista tietoa viikoittain; korkeakoulun käyneet vastaajat etsivät kuitenkin viikoittain tietoa aiheesta enemmän kuin muut.

Taulukko 14. Aktiivinen etsintä talous- ja etuusasioihin liittyen koulutusluokittain jaoteltuna, n=55.

Aktiivinen etsintä: talous- ja etuusasiat	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
viikoittain	2	20,0	5	21,7	8	33,3
kuukausittain	4	40,0	5	21,7	9	37,5
muutama kerta vuodessa	2	20,0	12	52,2	6	25,0
ei koskaan	0	0,0	0	0,0	1	4,2
en osaa sanoa	1	10,0	0	0,0	0	0,0

Harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista etsittiin tietoa aktiivisesti myös todella tasapuolisesti koulutuksesta riippumatta (taulukko 15.). Esimerkiksi viikoittain aktiivisesti aiheesta etsi tietoa 50 % perusasteen käyneistä, vajaa 61 % toisen asteen käyneistä sekä reilu 58 % korkeakoulun käyneistä. Tämän perusteella siis toisen asteen käyneet vastaajat etsivät aktiivisesti tietoa harrastuksista ja vapaa-ajasta eniten viikoittain. Kuukausittain aiheesta etsittiin aktiivisesti tietoa melko tasaisesti riippumatta koulutustasosta. Esimerkiksi perusasteen käyneistä 20 %, toisen asteen käyneistä reilu 30 % ja korkeakoulun käyneistä 25 % etsi harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvistä aiheista tietoa aktiivisesti kuukausittain. Tämän perusteella kuukausittain aiheesta etsivät eniten tietoa toisen asteen käyneet vastaajat.

Taulukko 15. Aktiivinen etsintä harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen koulutusluokittain jaoteltuna, n=57.

Aktiivinen etsintä: harrastukset ja vapaa-aika	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
viikoittain	5	50,0	14	60,9	14	58,3
kuukausittain	2	20,0	7	30,4	6	25,0
muutama kerta vuodessa	2	20,0	1	4,3	3	12,5
ei koskaan	1	10,0	0	0,0	1	4,2
en osaa sanoa	0	0,0	1	4,3	0	0,0

Näistä neljästä aihe ryhmästä yhteiskunnan kohdalla oli eniten vaihteluita koulutustason mukaan (taulukko 16.). Vastaajat kaikista koulutustasoista etsivät aktiivisesti yhteiskunta-asioista todella tasaisesti tietoa kuukausittain. Sen sijaan muutaman kerran vuodessa aiheesta tietoa etsivissä vastaajissa oli koulutuksen suhteen vaihtelua. Perusasteen käyneistä 40 %, toisen asteen käyneistä reilu 30 % ja korkeakoulun käyneistä vajaa 13 % etsi yhteiskuntaan liittyvistä asioista aktiivisesti tietoa muutaman kerran vuodessa. Perusasteen käyneet vastaajat etsivät siis aiheesta tietoa aktiivisesti enemmän muutaman kerran vuodessa, kuin muut.

Viikoittain yhteiskunnallisista asioista etsi aktiivisesti informaatiota 20 % perusasteen käyneistä, vajaa 35 % toisen asteen käyneistä ja reilu 45 % korkeakoulun käyneistä. Tämän perusteella siis korkeakoulun käyneet vastaajat etsivät tietoa yhteiskunnasta viikoittain enemmän, kuin muut vastaajat.

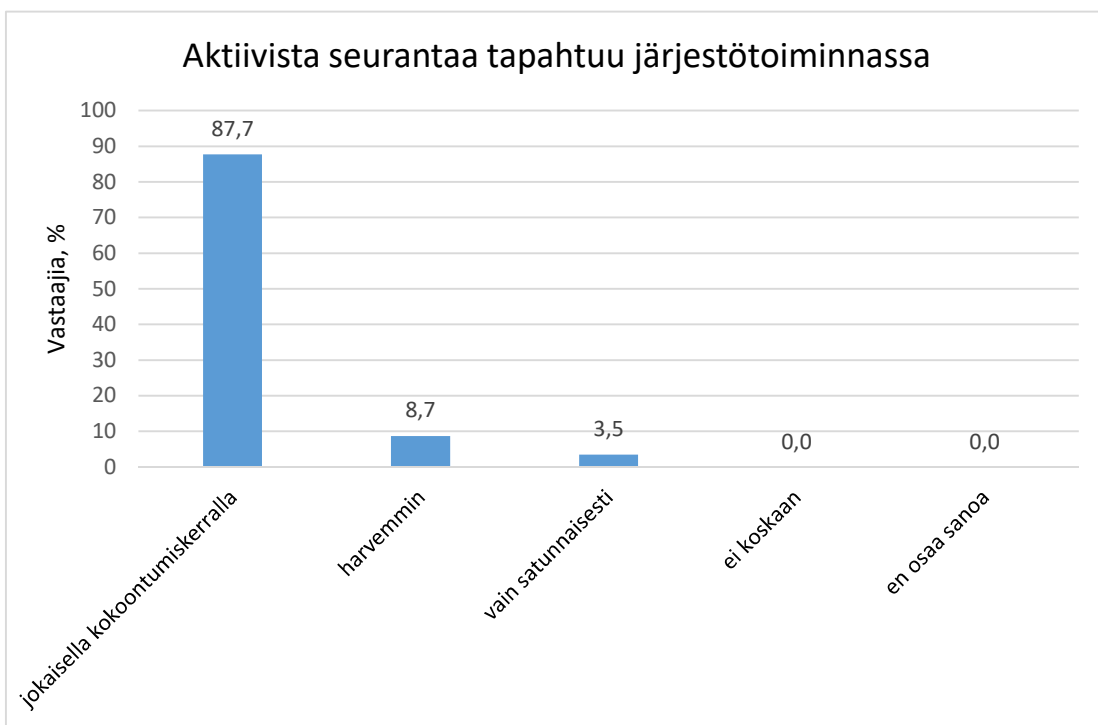
Taulukko 16. Aktiivinen etsintä yhteiskuntaan liittyen koulutusluokittain jaoteltuna, n=57.

Aktiivinen etsintä: yhteiskunta	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
viikoittain	2	20,0	8	34,8	11	45,8
kuukausittain	4	40,0	6	26,1	10	41,7
muutama kerta vuodessa	4	40,0	7	30,4	3	12,5
ei koskaan	0	0,0	1	4,3	0	0,0
en osaa sanoa	0	0,0	1	4,3	0	0,0

5.3.2 Aktiivinen seuranta

Selvitin tutkimuksessa aktiivista seuranta kahdella kysymyksellä. Ensin otin selvää, tahtuuko vastaajien kohdalla aktiivista seuranta järjestötoiminnan yhteydessä. Sen jälkeen tarkensin vielä aihetta kysymällä; millaisista aiheista vastaajat ovat saaneet informaatiota aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan parissa. Aiheiksi annoin jo aiemmin mainitut neljä aihetta; terveys ja hyvinvointi, talous- ja etuusasiat, harrastukset ja vapaa-aika sekä yhteiskunta. Näiden lisäksi vastaajat saivat kertoa myös muita aiheita, joista kokivat aktiivisesti seuraamalla saaneen informaatiota.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että selvästi suurin osa vastaajista koki saavansa informaatiota aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan yhteydessä (kuvio 10.). Vastaajista 87,7 % kertoi saavansa informaatiota aktiivisesti seuraamalla jokaisella järjestön kokoontumiskerralla. Vastaajista 8,7 % kertoi tätä tapahtuvan harvemmin ja vain 3,5 % vastaajista valitsi vaihtoehdon *satunnaisesti*. Yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoja *ei koskaan* tai *en osaa sanoa*. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen. Vaikuttaa siltä, että aktiivista seuranta tapahtuu huomattavasti vastaajien keskuudessa järjestötoiminnan yhteydessä ja aktiivinen seuranta on helppo tunnistaa. Aktiivista seuranta ovat esimerkiksi silmäily, havainnointi ja kuuntelu (ks. informaatiokäytäntöjen malli s. 5).

Kuvio 10. Kuinka usein aktiivista seuranta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä, n=56.

Käytin ristiintaulukointia apuna kuvaamaan, onko sukupuolella vaikutusta siihen, kuinka usein aktiivista seuranta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä. Vastanneista naisista 93 % kertoi, että aktiivista seuranta tapahtuu jokaisella kokoontumiskerralla (taulukko 17.). Miehistä 78 % kertoi saman. Naisista 3 % kertoi, että aktiivista seuranta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä harvemmin, ja miehistä saman kertoi 15 %. Tässä kohtaa on nähtävissä pientä eroa sukupuolten välillä.

Taulukko 17. Aktiivisen seurannan esiintyminen järjestötoiminnassa sukupuolittain jaoteltuna, n=56.

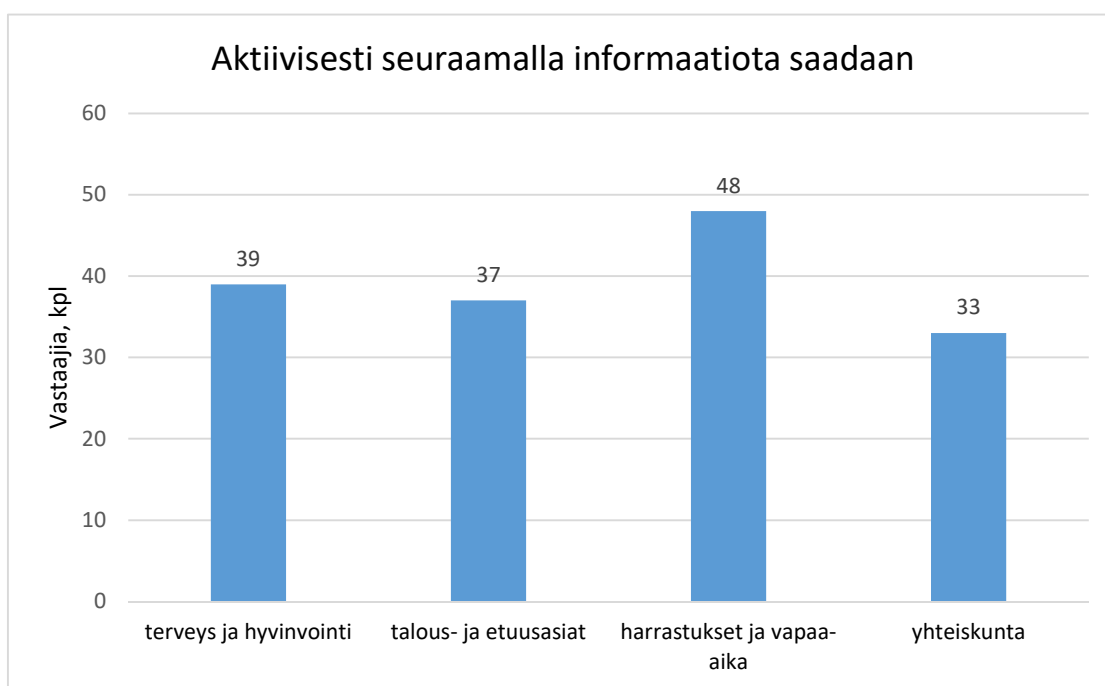
Aktiivinen seuranta	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
jokaisella kokoontumiskerralla	28	93	21	78
harvemmin	1	3	4	15
vain satunnaisesti	1	3	1	4
ei koskaan	0	0	0	0
en osaa sanoa	0	0	0	0

Käytin ristiintaulukointia myös kuvaamaan, vaikuttaako koulutus siihen, kuinka usein informaatiota saadaan aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan yhteydessä. Perusasteen käyneistä 90 %, toisen asteen käyneistä 87 % ja korkeakoulun käyneistä vajaa 88 % vastasi saavansa informaatiota aktiivisesti seuraamalla jokaisella kokoontumiskerralla järjestötoiminnassa (taulukko 18.). Suurin osa vastaajista, koulutustasosta riippumatta, sai siis informaatiota aktiivisesti seuraamalla jokaisella järjestön kokoontumiskerralla. Ristiintaulukoinnin perusteella vaikuttaa siltä, ettei koulutuksella ole vaikutusta siihen, kuinka usein informaatiota saadaan aktiivisesti seuraamalla.

Taulukko 18. Aktiivisen seurannan esiintyminen järjestötoiminnassa koulutusluokittain jaoteltuna, n=56.

Aktiivinen seuranta	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
jokaisella kerralla	9	90,0	21	87,0	20	87,5
harvemmin	1	10,0	2	8,7	1	4,2
vain satunnaisesti	0	0,0	0	0,0	2	8,3
ei koskaan	0	0,0	0	0,0	0	0,0
en osaa sanoa	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista 39 vastaajaa sai tietoa aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan parissa (kuvio 11.). Talous- ja etuusasioista myös saatiin paljon tietoa aktiivisesti seuraamalla; talous- ja etuusasiat oli valinnut 37 vastaajaa. Harrastuksista ja vapaa-ajasta tietoa aktiivisesti seuraamalla sai 48 vastaajaa. Yhteiskuntaan liittyvistä aiheista aktiivisesti seuraamalla informaatiota sai 33 vastaajaa. Kysymyksen kohdalla vastaaja sai valita useita eri aiheita, joten lukuja ei ole esitetty prosentteina. Eniten vastaajat saivat aktiivisesti seuraamalla informaatiota järjestötoiminnassa harrastuksista ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista.

Kuvio 11. Aiheet, joista informaatiota saadaan aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan yhteydessä, n=57.

Vastaajat kertoivat myös muita aiheita, joista saavat järjestötoiminnan yhteydessä aktiivisesti seuraamalla informaatiota. Eräs vastaaja kertoi saaneensa aktiivisesti seuraamalla tietoa toisten jäsenten perheasioista. Toinen vastaaja mainitsi pankkiasiat sekä yhteiskunta-asioista tarkemmin kunnan päätökset. Vapaa-aikaan liittyvistä asioista mainittiin esimerkiksi liikunta ja kulttuuritapahtumat.

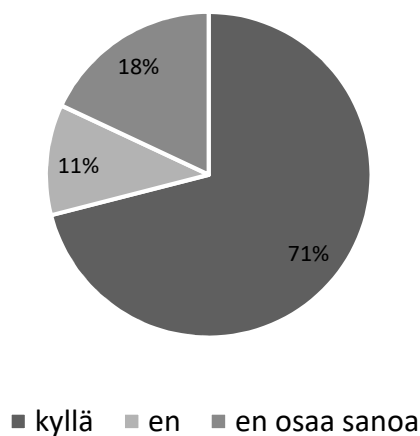
5.3.3 Informaation saaminen toisen henkilön kautta

Kysyin vastaajilta kahdessa kysymyksessä informaation saamisesta toisen henkilön kautta. Ensimmäiseksi kysyin, onko vastaaja saanut itsellensä tärkeää informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta. Mikäli vastaaja oli saanut, pyysin tarkentamaan vielä tilannetta, jossa informaation saaminen tapahtui sekä kertomaan informaation aiheesta. Toisessa kysymyksessä otin selvää siitä, kuinka usein informaation saamista toisen järjestöön kuuluvan henkilön kautta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä.

Kysymysten ohessa oli ohjeistus siitä, mikä tässä kohtaa määritellään informaation saamiseksi toisen henkilön kautta, jotta saataisiin oikeanlaisia vastauksia. Kun kyse on informaation saamisesta toisen henkilön kautta, tärkeää on, että tieto tulee tämän toisen henkilön kertomana. Kertovan henkilön tulee myös olla itse aloitteellinen ja hänen tulee tunnistaa, että henkilö, jolle hän tiedon kertoo, tarvitsee kyseistä tietoa. (Ks. informaatiokäytäntöjen malli s. 5.) Tilanteen tulee myös olla henkilökohtainen, eli esimerkiksi luennoitsijalta kaikkien kuulijoiden saama tieto ei ole tämän määritelmän mukaan informaation saamista toisen henkilön kautta.

Tutkimuksessa selvisi, että 71 % vastaajista on saanut järjestötoiminnan yhteydessä itsellensä tärkeää informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta (kuvio 12.). Vastaajista 18 % ei osannut sanoa ja 11 % kertoi, ettei ollut saanut informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta. Kolme vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymyksen. Vaikuttaisi siis siltä, että vastaajat saivat melko paljon informaatiota toisen henkilön kautta järjestötoiminnan parissa.

Oletko saanut itsellesi tärkeää informaatiota toisen järjestösi kuuluvan henkilön kautta?

Kuvio 12. Ovatko vastaajat saaneet itsellensä tärkeää informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta, n=55.

Käytin ristiintaulukointia kuvaamaan, onko sukupuolten välillä eroa siinä, saadaanko informaatiota toisen järjestöön kuuluvan henkilön kautta (taulukko 19.). Suurin ero miesten ja naisten välillä oli siinä, että 20 % naisista ei osannut sanoa, saako informaatiota toisen henkilön kautta. Vastaavasti miehistä vain 11 % valitsi *en osaa sanoa* -vaihtoehdon. Naisista 73 % kertoi saaneensa informaatiota toisen henkilön kautta ja miehistä saman kertoi 67 %. Naisista 7 % kertoi, ettei ole saanut informaatiota toisen henkilön kautta ja miehistä saman kertoi 15 %.

Taulukko 19. Informaation saaminen toisen henkilön kautta -käytännön esiintyminen järjestötoiminnassa sukupuolittain jaoteltuna, n=55.

Informaation saaminen toisen henkilön kautta	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
ei	2	7	4	15
kyllä	22	73	18	67
en osaa sanoa	6	20	3	11

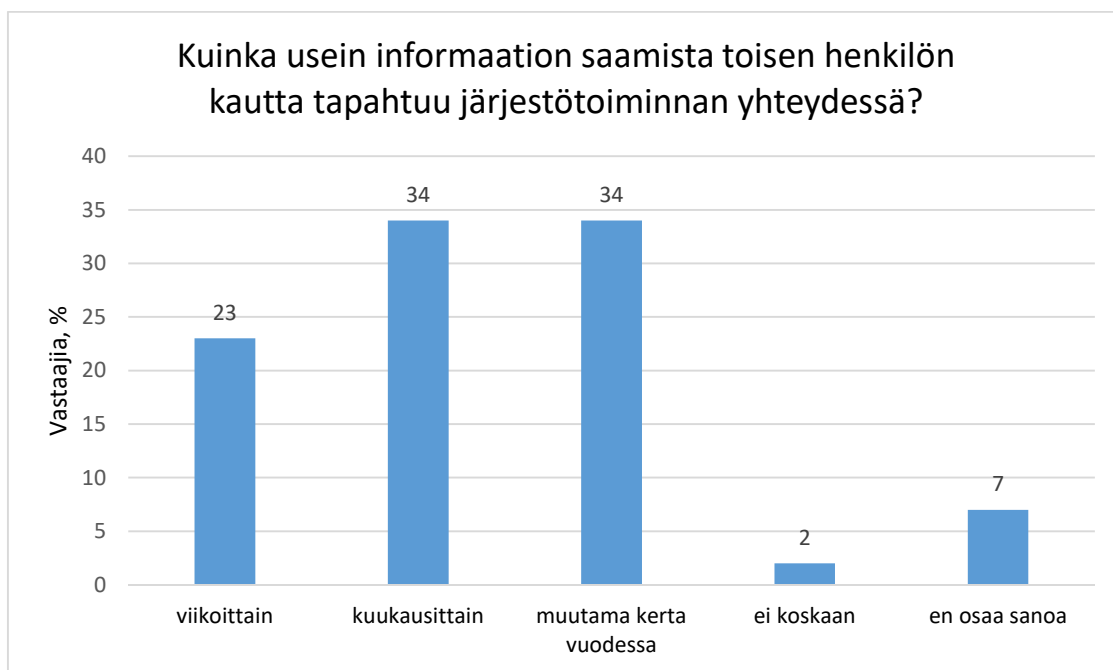
Otin selvää ristiintaulukoinnin avulla myös siitä, vaikuttaako koulutustaso siihen, saadaanko informaatiota toisen henkilön kautta (taulukko 20.). Korkeakoulun käyneistä reilu

83 % kertoi saaneensa informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta. Myös toisen asteen käyneistä suurin osa, vajaa 61 %, kertoi saaneensa informaatiota toisen henkilön kautta. Perusasteen käyneistä 50 % oli saanut informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta. On nähtävissä, että korkeakoulun käyneet vastaajat saivat eniten informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta.

Taulukko 20. Informaation saaminen toisen henkilön kautta -käytännön esiintyminen järjestötoiminnassa koulutusluokittain jaoteltuna, n=55.

Informaation saaminen toisen henkilön kautta	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
ei	2	20,0	2	8,7	2	8,3
kyllä	5	50,0	14	60,9	20	83,3
en osaa sanoa	3	30,0	5	21,7	2	8,3

Vastaajista 34 % kertoi informaation saamista toisen henkilön kautta tapahtuvan järjestötoiminnan yhteydessä kuukausittain (kuvio 13.). Vastaajista 34 % kertoi tätä tapahtuvan muutaman kerran vuodessa. Vaihtoehdon *viikoittain* valitsi 23 % vastaajista ja 7 % ei osannut sanoa. Ainoastaan 2 % koki, ettei koskaan saanut informaatiota toisen henkilön kautta järjestötoiminnan yhteydessä. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen. Suurin osa vastaajista siis koki, että informaation saamista toisen henkilön kautta tapahtuu kuukausittain tai muutaman kerran vuodessa järjestötoiminnan yhteydessä.

Kuvio 13. Kuinka usein informaation saamista toisen henkilön kautta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä, n=56.

Kun selvitin sitä, tapahtuuko järjestötoiminnan yhteydessä informaation saamista toisen henkilön kautta, 11 % kertoi, ettei ollut saanut järjestötoiminnassa tietoa toisen henkilön kautta. Kuitenkin, kun kysyin, kuinka usein tiedon saamista toisen henkilön kautta tapahtuu järjestötoiminnassa, vain 2 % kertoi, ettei tiedon saamista toisen henkilön kautta tapahtu koskaan. Tässä on siis ristiriita, joka voi johtua esimerkiksi siitä, etteivät vastaajat ole vastanneet kysymyksiin riittävän huolellisesti, mikä on yksi kyselyn haittapuolista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184.)

Eräs vastaaja kertoi saaneensa informaatiota atk-tukihenkilöltä. Toinen vastaaja kertoi saaneensa tietoa linja-autoliikenteen alennusten muutoksesta toisen henkilön kautta. Eräs vastaaja kuvaili tilannetta hyvin, jossa tiedon saaminen toisen henkilön kautta tapahtui: vastaaja toimi järjestössään puheenjohtajana, ja toinen järjestöön kuulunut henkilö oli tullut kertomaan vastaajalle ongelmasta, joka järjestöllä oli. Tiedon kertonut henkilö siis tiesi vastaajan haluavan kuulla järjestön ongelmasta, koska tämä oli puheenjohtaja. Muutama vastaaja kertoi saaneensa informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta yhteisillä retkillä tai muissa yhteisissä järjestön tapahtumissa. Eräs vastaajista puolestaan kertoi saaneensa tietoa kokousten hoitamisesta ja kokousten kulkuun liittyvistä asioista toiselta järjestönsä kuuluvalta henkilöltä.

Yksi vastaajista kertoi tilanteesta, jossa hän oli uutena jäsenenä järjestön hallituksessa ja hän sai tietoa järjestön käytännöistä järjestön sihteeriltä. Sihteeri oli aloitteellinen tiedonantaja, koska tiesi uuden hallituksen jäsenen tarvitsevan informaatiota järjestön käytännöistä. Eräs toinen vastaaja kertoi myös saaneensa toiselta järjestön jäseneltä tietoa liittyen järjestön sääntöihin. Toinen vastaaja kertoi saaneensa tietoa linja-automatkalla vieruskaveriltaan, mikä auttoi vastaajaa tekemään päätöksen tietyn asian suhteen tulevassa järjestön kokouksessa. Eräs vastaaja oli saanut tietoa toiselta järjestöön kuuluvalta henkilöltä järjestön hallituksen suunnitelmista. Kertoja oli selvästi tiennyt, että vastaajaa kiinnostaa hallituksen suunnitelmat, koska on järjestön jäsen, ja oli siksi kertonut.

Eräs vastaajista kertoi saaneensa tietoa toiselta henkilöltä koskien tapahtumaa, josta vastaaja ei ollut etukäteen tiennyt, mutta jonka aihe kuitenkin oli mielenkiintoinen. Tiedon kertonut henkilö oli varmasti arvellut vastaajan olevan kiinnostunut tapahtumasta ja siksi kertoi tiedon hänelle. Toinen vastaaja kertoi uutena rahastonhoitajana saaneensa informaatiota entiseltä rahastonhoitajalta. Entinen rahastonhoitaja on varmasti tiennyt, että uusi rahastonhoitaja tulee tarvitsemaan kyseistä informaatiota ja on sen vuoksi kertonut. Toinen vastaaja kertoi saaneensa omaan sairauteensa liittyen informaatiota toiselta järjestönsä kuuluvalta henkilöltä. Kuten aiemmissakin tapauksissa, tässäkin tiedon kertoja on selvästi tiennyt tiedon saajan olevan kiinnostunut kyseisestä informaatiosta.

Harmillisesti tilanteita, joissa informaation saaminen toisen henkilön kautta tapahtui, oli kuvailtu varsin vähän. Lähinnä vain aihe, jota informaatio oli koskenut, tai henkilö, jolta tieto oli saatu, oli kerrottu. Tilanteet olisivat olleet kiinnostavia siinä mielessä, että olisi pystynyt varmistumaan siitä, että kyseessä todella oli informaatiokäytäntöjen mallin mukainen tiedon saaminen toisen henkilön kautta. Joka tapauksessa, näiden yllä esitettyjen vastaajien kertomusten mukaan on nähtävissä, että järjestötoiminta on oivallinen paikka informaation saamiselle toisen henkilön kautta. Järjestön jäsenet tietävät toistensa kiinnostuksenkohteista ja heille tärkeistä asioista ja vaikuttavat mielellään kertovan informaatiota toisilleen.

5.3.4 Informaation saaminen sattumalta

McKenzien (2003) informaatiokäytäntöjen mallissa (ks. s. 5) informaation saamista sattumalta tarkoittaa käsite *kohdentumaton havainnointi*. Käytän tässä tutkimuksessa kuitenkin käsitettä informaation saaminen sattumalta, sillä se on selkeä ja kuvaa tapahtumaa varsin hyvin. Käytin myös kyselylomakkeessa käsitettä tiedon saaminen sattumalta, sillä

se on helpommin ymmärrettävissä kuin kohdentumaton havainnointi. Selvitin kyselyssä informaation saamista sattumalta kahdessa kysymyksessä. Ensin kysyin, ovatko vastaajat saaneet täysin sattumalta itsellensä tärkeää tietoa järjestötoiminnan kautta. Pyysin myös kertomaan tarkemmin tilanteesta, jossa tiedon saaminen sattumalta tapahtui sekä asiasta, jota tieto koski. Tämän jälkeen kysyin, kuinka usein informaation saamista sattumalta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä.

Vastaajista 47 % kertoi saaneensa informaatiota täysin sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä (kuvio 14.). Jopa 31 % vastasi, ettei osaa sanoa. Vastaajista 22 % kertoi, ettei ole saanut järjestötoiminnan yhteydessä sattumalta informaatiota. Neljä vastaajaa oli jättänyt vastaamatta kysymykseen.

Kuvio 14. Ovatko vastaajat saaneet itsellensä tärkeää informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä, n=54.

Käytin ristiintaulukointia kuvaamaan sitä, onko sukupuolten välillä eroa siinä, saadaanko informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä (taulukko 21.). Naisista ja miehistä suurin piirtein yhtä suuri prosenttiosuus vastasi, ettei saa informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä. Sen sijaan niissä, jotka saivat informaatiota sattumalta, oli naisia enemmän. Naisista 53 % kertoi saaneensa informaatiota sattumalta, kun miehistä saman kertoi vain 33 %.

Taulukko 21. Informaation saaminen sattumalta -käytännön esiintyminen järjestötoiminnassa sukupuolittain jaoteltuna, n=54.

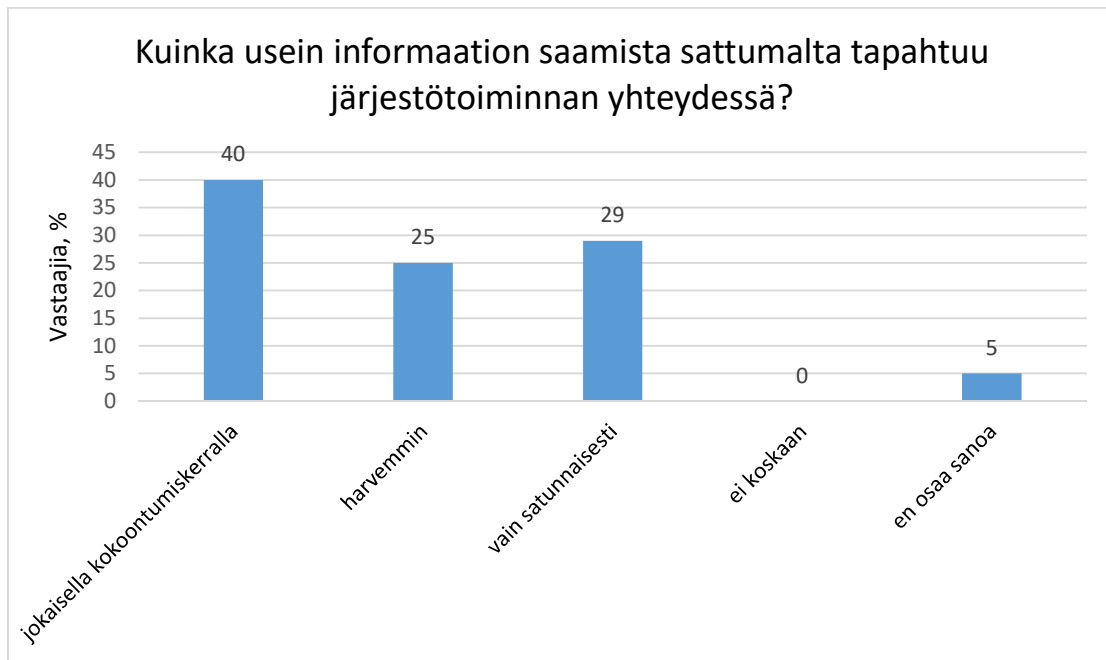
Informaation saaminen sattumalta	Naiset		Miehet	
	kpl	%	kpl	%
ei	5	17	7	26
kyllä	16	53	9	33
en osaa sanoa	8	27	9	33

Otin selvää ristiintaulukoinnin avulla myös siitä, vaikuttaako koulutus informaation saamiseen sattumalta järjestötoiminnassa (taulukko 22.). Vaikuttaisi siltä, että vastaajien koulutuksella on jonkin verran merkitystä siihen, saivatko he informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä vajaa 48 % ja korkeakoulun käyneistä reilu 58 % kertoivat saaneensa informaatiota sattumalta järjestötoiminnassa. Näin ollen perusasteen käyneet vastaajat tunnistivat kohdanneensa huomattavasti vähemmän informaation saamista sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä, kuin muut vastaajat.

Taulukko 22. Informaation saaminen sattumalta -käytännön esiintyminen järjestötoiminnassa koulutusluokittain jaoteltuna, n=54.

Informaation saaminen sattumalta	Perusaste		Toinen aste		Korkeakoulu	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
ei	3	30,0	5	21,7	4	16,7
kyllä	1	10,0	11	47,8	14	58,3
en osaa sanoa	6	60,0	5	21,7	5	20,8

Vastaajista 40 % kertoi, että tiedon saamista sattumalta tapahtuu jokaisella kokoontumiskerralla (kuvio 15.). 25 % vastaajista kertoi tiedon saamista sattumalta tapahtuvan harvemmin. Vaihtoehdon *vain satunnaisesti* valitsi 29 % vastaajista. Vastaajista 5 % ei osannut sanoa, kuinka usein tiedon saamista sattumalta tapahtui. Yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoa *ei koskaan* ja kolme vastaajaa jätti vastaamatta kysymyksen.

Kuvio 15. Kuinka usein informaation saamista sattumalta tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä, n=55.

Vaikka jopa 47 % vastaajista tunnisti, että tiedon saamista sattumalta on tapahtunut järjestötoiminnan yhteydessä, on myös *en osaa sanoa* -vaihtoehdon valinneiden määrä todella suuri; 31 %. Tämä saattaa johtua siitä, että tilanteita, joissa on saanut informaatiota sattumalta, voi olla hankala muistaa. Sen sijaan tilanteita, joissa on itse ollut aktiivinen tiedonhankkija, voi muistaa paremmin. (Niemelä 2006, 98.) Uskoisin myös, ettei tilanteita, joissa informaatio saadaan sattumalta, ehdi välttämättä edes rekisteröidä tai huomata. Sattumalta saadusta tiedosta voi varmasti myös olla niin yllättynyt, ettei tilannetta sen vuoksi kunnolla rekisteröi.

Eniten vastaajien keskuudessa näyttäisi tapahtuvan tiedon saamista sattumalta jokaisella kokoontumiskerralla; sen valitsi 40 % vastaajista. Myös vaihtoehdolla *vain satunnaisesti* oli paljon vastaajia; 29 %. Vaikka 22 % vastaajista kertoi, ettei ollut saanut sattumalta informaatiota järjestötoiminnan yhteydessä, tiedustellessani, kuinka usein tiedon saamista sattumalta tapahtuu, ei yksikään vastaaja ollut valinnut vaihtoehtoa *ei koskaan*. Tässä on nähtävissä ristiriitaa, niin kuin oli aiemmin luvussa 5.4. Voi olla, että vastaajat eivät ole vastanneet vakavissaan ja tarpeeksi huolellisesti kysymyksiin, mikä kuuluu kyselyn haittoihin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184). Yksi vastaajista valitsi vaihtoehdon *en osaa sanoa* kysyttäessä, onko hän saanut tietoa sattumalta jostain itsellensä

tärkeästä asiasta järjestötoiminnan yhteydessä. Kuitenkin kysyttäessä, kuinka usein tiedon saamista sattumalta tapahtuu, oli sama vastaaja valinnut vaihtoehdon *jokaisella kokoontumiskerralla*. Tässä tapauksessa lienee ollut kyse huolimattomuusvirheestä.

Eräs vastaaja kertoi saaneensa sattumalta tietoa yhteisistä matkoista järjestössä. Toinen kertoi saaneensa järjestön epävirallisissa ”vaatenaulakkopalavereissa” tai kahvipöytäkeskusteluissa sattumalta informaatiota. Myös terveellisestä ruokavaliosta on saatu tietoa sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä. Eräs vastaajista mainitsi saaneensa tietoa sattumalta järjestössä tehdyistä päätöksistä. Tämä on mielenkiintoista, sillä voisi kuvitella, että järjestössä tehdyistä päätöksistä tiedotetaan jäsenille, mutta tässä tapauksessa henkilö kertoi saaneensa tiedon nimenomaan sattumalta. Toinen vastaaja kertoi saaneensa sihteerin toimenkuvaan liittyvistä asioista sattumalta tietoa, vaikka vastaaja itse oli järjestön sihteeri. Tiedon kulku järjestössä ei siis ole välttämättä aivan niin hyvää, kuin voisi toivoa. Joskus oleelliset ja tärkeätkin tiedot liikkuvat sattuman avulla. Yksi vastaaja kertoi saaneensa sattumalta tietoa järjestön kokoontumisissa myös jäsenten muuttotiedoista tai kuolemantapauksista.

Muutama vastaaja kertoi saaneensa sattumalta tietoa lähestyvistä tapahtumista, esimerkiksi messutapahtumasta ja erilaisista luennoista. Vastaajien mukaan myös erilaisissa järjestön yhteisissä tapahtumissa on tapahtunut tiedon saamista sattumalta. Useat vastaajat kertoivat saaneensa sattumalta tietoa järjestötoiminnan yhteydessä myös erilaisista eläkeasioista. Yksi vastaaja huomauttaa, että tilanteiden yksilöiminen on mahdotonta, sillä järjestötoiminnan yhteydessä saa niin paljon sattumalta tietoa. Kyseinen vastaaja kertoo tiedon saamista sattumalta tapahtuvan jokaisella kokoontumiskerralla. Toinen vastaaja kertoo, että järjestön jäsenet keskustelevat todella paljon keskenään, joten tiedon sattumalta saamiselle on suuret mahdollisuudet.

5.3.5 Informaatiokäytännöt iäkkäiden järjestötoiminnassa

McKenziein informaatiokäytäntöjen malliin kuuluu neljä erilaista tiedonhankinnan ja tiedon saamisen käytäntöä. Käytännöt ovat aktiivinen etsintä, aktiivinen seuranta, kohdentamaton havainnointi (eli informaation saaminen sattumalta) sekä informaation saaminen toisen henkilön kautta. Tutkimuksessa selvitin, esiintyykö näitä käytäntöjä vastaajilla järjestötoiminnan yhteydessä. Selvisi, että jokaista käytäntöä on esiintynyt vastaajilla järjestötoiminnan parissa. On kuitenkin haastavaa laittaa käytäntöjä täydelliseen järjestykseen sen mukaan, mitä käytäntöä esiintyy järjestötoiminnan yhteydessä eniten. Haastavuuteen

vaikuttaa se, että kysymyksenasettelut ovat hieman erilaisia riippuen informaatiokäytännöstä, jota kysymyksessä selvitettiin. Käytännöt on kuitenkin mahdollista laittaa jonkinlaiseen järjestykseen.

Aktiivinen seuranta ja aktiivinen etsintä ovat molemmat sellaisia informaatiokäytäntöjä, että niitä esiintyy paljon järjestötoiminnassa. Vaikuttaisi siltä, että yleisin informaatiokäytäntö iäkkäiden järjestötoiminnan yhteydessä on aktiivinen seuranta. Jopa 88 % vastaajista kertoi, että aktiivista seuranta tapahtuu jokaisella järjestön kokoontumiskerralla. Aktiivinen tiedon etsintä on myös varsin yleistä iäkkäiden järjestötoiminnassa. Melkein kaikki vastaajat kertoivat etsivänsä aktiivisesti tietoa järjestötoimintaan liittyvistä aiheista viikoittain, kuukausittain tai muutaman kerran vuodessa.

Suurin osa vastaajista, 42 %, etsi aktiivisesti informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista muutaman kerran vuodessa. Myös talous- ja etuusasioista suurin osa vastaajista, 38 %, kertoi etsivänsä aktiivisesti informaatiota muutaman kerran vuodessa. Harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista sen sijaan etsittiin aktiivisesti tietoa eniten viikoittain. Jopa 57 % vastaajista oli kertonut etsivänsä aktiivisesti harrastusaiheista tietoa viikoittain. Yhteiskuntaan liittyvistä asioista suurin osa, 36 %, vastaajista kertoi etsivänsä informaatiota aktiivisesti myös viikoittain. Vain muutama vastaajaa oli vastannut, ettei koskaan etsi aktiivisesti aiheista tietoa. He eivät kuitenkaan olleet maininneet muita aiheita, joista vaihtoehtoisesti etsisivät aktiivisesti informaatiota. Järjestötoiminnan yhteydessä vastaajat etsivät aktiivisesti tietoa myös muihin elämän asioihin, kuin järjestötoimintaan liittyviin; jopa 79 % vastaajista kertoi etsivänsä.

Seuraavaksi yleisin informaatiokäytäntö järjestötoiminnan yhteydessä vaikuttaa olevan informaation saaminen toisen henkilön kautta. Vastaajista 71 % kertoi informaation saamista toisen henkilön kautta tapahtuvan, mutta kuitenkin jopa 18 % vastaajista vastasi, ettei osaa sanoa. Viimeisen sijan saa informaation saaminen sattumalta eli kohdentumaton havainnointi. Vain 47 % vastaajista tunnisti, että järjestötoiminnan yhteydessä on tapahtunut informaation saamista sattumalta. Jopa 31 % vastasi, ettei osaa sanoa. Vaikuttaisi siltä, että sattumalta saatua informaatiota esiintyy järjestötoiminnan yhteydessä vähemmän, kuin muita informaatiokäytäntöjä. Syynä *en osaa sanoa* –vastauksiin voi myös olla se, ettei tilanteita, joissa tieto tulee sattumalta, ehditä huomata.

5.4 Iäkkäiden järjestöt informaatiomaaperinä

Pyrin selvittämään tutkimuksessani järjestötoiminnassa mukana olevien iäkkäiden informaatiokäytäntöjen lisäksi myös sitä, millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Informaatiomaaperä on paikka, johon ihmisiä on kokoontunut yhteen jonkin tarkoituksen vuoksi, mikä on jokin muu kuin informaation jakaminen. Informaation jakaminen on kuitenkin mahdollista informaatiomaaperällä, vaikka se ei ole ollut suunniteltua. Koe-tin selvittää siis sitä, tapahtuuko järjestötoiminnan yhteydessä informaation jakamista niin sanottuna sivutuotteena. Järjestöt järjestävät kokoontumisia ja tapaamisia tiivistetysti sanottuna järjestön asioiden hoitamisen vuoksi. Esimerkiksi Eläkeliitto, jonka jäseniä suurin osa kyselyyn vastanneista oli, pyrkii muun muassa valvomaan iäkkäiden etuja. Eläkeliitto myös tarjoaa palveluja ja yhdessäoloa jäsenilleen. (Eläkeliiton verkkosivu.) Informaation jakaminen ei siis ole päätarkoitus sille, miksi esimerkiksi Eläkeliiton järjestöt kokoontuvat.

Iäkkäiden, niin kuin muidenkin ryhmien, järjestöjen toimintaan liittyy oleellisesti se, että jäsenet kokoontuvat yhteisiin tapaamisiin ja kokouksiin. Kokoontumisiin liittyy varmasti sekä muodollista että epämuodollista sosiaalista kanssakäymistä. Näin ollen ainakin puitteet vaikuttavat olevan sellaiset, että voisi olettaa iäkkäiden järjestöjen toimivan informaatiomaaperinä. Pyrin tässä luvussa selvittämään kyselylomakkeen vastauksia apuna käyttäen, onko olettamus oikea.

Aiemmin tutkimuksessa (luku 5.1) selvisi, että 26 vastaajaa 58:sta kertoi olevansa järjestön toiminnassa mukana sen vuoksi, että järjestön kautta saa hyödyllistä informaatiota. Tästä voi päätellä ainakin sen, että järjestöt ovat informaatorikkaita paikkoja. Kuten aiemmin, luvussa 5.3.3 todettiin, 71 % vastaajista kertoi saaneensa itsellensä hyödyllistä informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta. Vastaajat saivat hyvin monenlaista tietoa toisen henkilön kautta. Tällaista informaatiota olivat esimerkiksi tieto linja-autoliikenteen alennusten muutoksista, tieto mielenkiintoisista tulevista tapahtumista, omaan sairauteen liittyvä uusi tieto, järjestön ongelmat, kokousten hoitaminen, eri tehtävien hoitaminen järjestössä, tiedot järjestön säännöistä sekä tiedot, joista oli apua järjestön hallituksen päätöksissä. Informaatiota toisen henkilön kautta saatiin esimerkiksi järjestön yhteisillä retkillä tai muissa yhteisissä tapahtumisissa ja kokoontumisissa.

Eräs vastaaja oli kertonut vapaa sana -kysymyksessä, että kun hän osallistuu järjestötoimintaan, hän saa merkittävää tietoa oman elämänsä sekä annettujen luottamustehtävien hoitamiseen. Toinen mainitsee, että varsinkin järjestön koulutusten kautta saa tarpeellista informaatiota. Järjestötoiminnan yhteydessä ihmiset keskusteleval paljon ja selvästi jakavat informaatiota toisilleen. Eräs vastaaja oli sanonut lomakkeessa, että aina kun järjestö kokoontuu, tulee keskusteluissa ilmi itselle uusia asioita.

Mielestäni on nähtävissä, että järjestöt ovat oivallisia informaatiomaaperiä. Ensinnäkin tiedon saaminen oli rohkaissut useita vastaajia liittymään mukaan järjestön toimintaan. Vastaajat myös saivat paljon hyödyllistä informaatiota toisten järjestönsä kuuluvien henkilöiden kautta. Vaikuttaa siltä, että jäsenet jakavat toisilleen mielellään tietoja, joista uskovat olevan toiselle hyötyä.

5.5 Vapaa sana -kysymyksen vastauksia

Kyselylomakkeen lopussa vastaajat saivat kirjoittaa vapaasti, mitä halusivat sanoa. Koosan tässä luvussa lyhyen yhteenvedon vastauksista.

Useampikin vastaaja oli kertonut järjestön koulutusten ja kurssien antoisuudesta. Koulutuksissa ja kursseilla jäsenet saavat monenlaista uutta informaatiota. Eräs vastaaja myös koki, että järjestön lehti on hyvä informaationlähde. Toinen vastaaja kertoi kokeneensa, että järjestötyöhön uppoutuu täysin, kun siihen paneutuu ja hallitsee järjestötyön mukana tuomat asiat. Toisenlaistakin näkökulmaa löytyi tiedonkulkuun järjestössä. Eräs vastaaja koki, että mikäli haluaa jotain informaatiota saada, on itse oltava aktiivinen ja kysyttävä. Toinenkin vastaaja oli samoilla linjoilla edellisen vastaajan kanssa. Toinen vastaaja kertoi, että jäsenet kokevat tiedon saannin ongelmallisena ja siihen joudutaan jatkuvasti kiinnittämään huomiota järjestön sisällä.

Eräs vastaaja esitti idean, että järjestöjen pitäisi kiinnittää huomiota yhteiseen tekemiseen, sillä nyt jokainen järjestö puurtaa yksinään tietämättä toisten tekemisistä. Yhteistyöllä voitaisiin saada paljon hyvää aikaan. Toinen vastaaja kertoi uusien ideoiden saamasta vastustuksesta järjestössä. Vastaajan mukaan on vain pidettävä päänsä uusien ideoiden suhteen, jos haluaa saada omia ideoitaan järjestössä läpi.

Osa vastaajista koki siis, että tieto kulkee järjestössä hyvin ja osa koki, että tiedon kulke-
misessa olisi paljonkin parannettavaa. Vaikuttaisi siis siltä, että joissakin järjestöissä in-
formaation jakaminen jäsenille on järjestetty hyvin ja toisissa huonommin. Näiden vas-
tausten perusteella järjestöjen kannattaisi kiinnittää enemmän huomiota tiedonkulkuun
järjestössä.

6 YHTEENVETO

Selvitin tässä tutkimuksessa järjestötoiminnassa mukana olevien iäkkäiden ihmisten informaatiokäytäntöjä, eli sitä, millaisia he ovat tiedonhankkijoina ja tiedonsaajina. Otin selvää myös, millainen rooli järjestöillä on iäkkäiden informaatiokäytännöissä sekä millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Laadin internetissä kyselylomakkeen, johon tuli vastauksia yhteensä yli 60 kappaletta. Loppujen lopuksi hyväksytyjä lomakkeita oli 58 kappaletta. Käytin tutkimuksessa kvantitatiivisia analysointimenetelmiä. Suoritin yksiulotteisia muuttujien tarkasteluja sekä selvitin kahden muuttujan välisiä riippuvuuksia. Kahden muuttujan välisen riippuvuuden kuvaamisessa käytin ristiintaulukointia.

Nuorin kyselyyn osallistunut oli 63-vuotias ja vanhin 84-vuotias vastaajien keski-ikä ollessa 71 vuotta. Vastaajista oli naisia 52 % ja miehiä 48 %. Vastaajista suurin osa oli korkeakoulun käyneitä; ammattikorkeakoulun tai yliopiston käyneitä oli vastaajista yhteensä 42 %. Vastaajista 35 % oli käynyt ammatillisen koulutuksen. Suurin osa vastaajista, 86 %, oli ollut yli viisi vuotta järjestönsä toiminnassa mukana. Järjestötoiminnassa mukanaoloon oli erilaisia syitä, mutta suurimpana syynä vastaajilla oli sosiaalinen kanssakäyminen. Myös asioihin vaikuttamisen halu oli yksi oleellisista syistä järjestötoiminnassa mukanaololle.

Tutkin sitä, millaisista aiheista vastaajat etsivät informaatiota ja kanavista, joista tiedonhaku aiheisiin suoritetaan. Annoin kyselylomakkeessa valmiit aihevaihtoehdot (terveys ja hyvinvointi, talous- ja etuusasiat, harrastukset ja vapaa-aika sekä yhteiskunta) ja niiden lisäksi vastaajat saivat kertoa myös muista aiheista. Selvitin myös, vaikuttavatko koulutus tai sukupuoli siihen, minkä kanavan kautta aiheisiin etsitään informaatiota.

Suurin osa vastaajista etsi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää informaatiota internetistä (57 vastaajaa), mutta myös henkilölähteisiin luotettiin paljon (39 vastaajaa). Joidenkin kanavien kohdalla oli nähtävissä, että jokin koulutusluokka käytti kanavaa enemmän tai vähemmän kuin muut. Esimerkiksi korkeakoulutetut käyttivät aikakauslehtiä enemmän kuin muun koulutuksen saaneet terveyteen ja hyvinvointiin liittyvässä tiedonhankinnassa; perusasteen käyneistä 30 %, toisen asteen käyneistä 30 % ja korkeakoulun käyneistä 63 % käytti aikakauslehtiä etsiessään aiheesta tietoa. Myös kirjaston kohdalla koulutuksella oli vaikutusta. Perusasteen käyneet käyttivät kirjastoa selvästi vähemmän kuin muut hankkiessaan informaatiota terveyteen ja hyvinvointiin liittyen; perusasteen käyneistä 10

%, toisen asteen käyneistä 44 % ja korkeakoulun käyneistä 38 % käytti kirjastoa lähteenä aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa. Sen sijaan sukupuolella ei ollut niinkään paljon merkitystä siihen, mistä kanavista eri aiheisiin hankittiin informaatiota. Ainoa huomattava ero oli, että naiset käyttivät kirjastoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvässä tiedonhankinnassa enemmän kuin miehet; naiset 43 % ja miehet 26 %.

Internet oli suosituin kanava myös etsittäessä informaatiota talous- ja etuusasioihin (57 vastaajaa). Sanomalehdet oli toiseksi yleisin kanava (40 vastaajaa). Koulutusluokkien välillä oli nähtävissä eroja lähteiden käytössä. Sanomalehtiä aiheen tiedonhankinnassa käyttivät eniten korkeakoulun käyneet; perusasteen käyneistä 50 %, toisen asteen käyneistä 65 % ja korkeakoulun käyneistä 83 %. Huomattava ero oli kirjaston kohdalla; perusasteen käyneistä 0 %, toisen asteen käyneistä 22 % ja korkeakoulun käyneistä 17 % käytti kirjastoa etsiessään informaatiota talous- ja etuusasioihin. Perusasteen käyneistä siis yksikään ei käyttänyt kirjastoa lähteenä aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa. Perusasteen käyneet käyttivät myös vähemmän televisiota hankkiessaan informaatiota talous- ja etuusasioista kuin muut; perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 57 % ja korkeakoulun käyneistä 54 % käytti lähteenä televisiota. Sukupuolella ei ollut tämänkään aiheen ja kanavien kohdalla suurempaa merkitystä. Ainoat huomattavat erot oli kirjaston ja television kohdalla. Kirjastoa aiheeseen liittyvässä tiedonhankinnassa käytti naisista 23 % ja miehistä 7 %. Televisiota käytti 63 % naisista ja 30 % miehistä.

Myös harrastusten ja vapaa-ajan kohdalla internet oli suosituin tiedonhankinnan kanava (50 vastaajaa). Sanomalehtiä käytettiin paljon myös (44 vastaajaa). Harrastusten ja vapaa-ajan kohdalla koulutuksella ei näyttänyt olevan paljonkaan vaikutusta kanavan valintaan. Ainoa mainittava ero on, että peruskoulun käyneistä yksikään ei käyttänyt kirjastoa etsiessään informaatiota aiheeseen. Toisen asteen käyneistä 39 % ja korkeakoulun käyneistä 33 % sen sijaan turvautui kirjastoon. Sukupuolella oli vaikutusta kanavan valintaan samoin, kuin talous- ja etuusasioiden kohdalla. Naiset siis käyttivät enemmän kirjastoa ja televisiota etsiessään informaatiota harrastuksiin ja vapaa-aikaan kuin miehet. Kirjastoa käytti naisista 37 % ja miehistä 19 %. Televisiota puolestaan naisista 47 % ja miehistä 22 %.

Yhteiskunnan kohdalla yleisimpänä tiedonhankinnan kanavana oli sanomalehdet (52 vastaajaa) internetin ollessa toiseksi yleisimpänä (49 vastaajaa). Koulutuksella oli jonkin verran vaikutusta kanavan valintaan yhteiskunta-aiheen kohdalla. Perusasteen korkeimpana

koulutuksenaan käyneet käyttivät vähemmän kirjastoa kuin muut; perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 26 % ja korkeakoulun käyneistä 38 % käytti kirjastoa etsiessään yhteiskuntaan liittyvää informaatiota. Perusasteen käyneet käyttivät myös vähiten aikakauslehtiä; perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 22 % ja korkeakoulun käyneistä 67 % käytti aikakauslehtiä lähteenä yhteiskunta-aiheisiin. Sukupuolella ei ollut muita huomattavia vaikutuksia kanavan valintaan, kuin se, että naiset käyttivät kirjastoa jälleen enemmän kuin miehet. Naisista 37 % käytti kirjastoa, kun miehillä vastaava luku oli vain 19 %.

Selvitin tutkimuksessa myös neljän informaatiokäytännön esiintymistä iäkkäiden järjestötoiminnan yhteydessä. Informaatiokäytännöt ovat aktiivinen etsintä, aktiivinen seuranta, informaation saaminen toisen henkilön kautta sekä informaation saaminen sattumalta. Aktiivista etsintää esiintyi vastaajilla melko usein järjestötoiminnan yhteydessä. Vastaajista 42,1 % kertoi aktiivisesti etsivänsä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tietoa muutaman kerran vuodessa. Myös talous- ja etuusasioista suurin osa vastaajista (37,5 %) etsi aktiivisesti tietoa muutaman kerran vuodessa. Harrastuksista ja vapaa-ajasta tietoa etsittiin aktiivisesti useammin; 57 % vastaajista etsi aiheesta aktiivisesti tietoa viikoittain. Myös yhteiskuntaan liittyvistä asioista etsittiin aktiivisesti tietoa eniten viikoittain. Vaihtoehdon viikoittain oli valinnut yhteiskunnan kohdalla 36 % vastaajista. Tutkin myös sukupuolen ja koulutuksen vaikutusta siihen, kuinka usein vastaajat etsivät aktiivisesti informaatiota näistä neljästä aiheesta. Erot sukupuolten välillä olivat todella pieniä, joten sukupuolella ei ole asiaan vaikutusta. Koulutuksen vaikutusta tutkittaessa selvisi, että korkeasti koulutetut etsivät aktiivisesti useammin yhteiskuntaan liittyvää informaatiota kuin alemman koulutuksen saaneet (ks. taulukko 16. s. 47). Muiden aiheiden kohdalla merkittäviä eroja ei ollut.

Aktiivista seurantaa esiintyi vastaajien mukaan varsin usein järjestötoiminnan yhteydessä. Jopa 87,7 % vastaajista kertoi saavansa informaatiota aktiivisesti seuraamalla joko kaisella järjestön kokoontumiskerralla. Sukupuolella tai koulutuksella ei näyttänyt olevan vaikutusta siihen, kuinka usein aktiivista seurantaa tapahtuu järjestötoiminnan yhteydessä. Aktiivisesti seuraamalla järjestötoiminnan yhteydessä vastaajat saivat eniten tietoa harrastuksista ja vapaa-ajasta (48 vastaajaa).

Vastaajista 71 % oli saanut itsellensä tärkeää informaatiota toisen järjestönsä kuuluvan henkilön kautta järjestötoiminnan yhteydessä. Sukupuolella ei näytä olevan vaikutusta

siihen, saako informaatiota toisen henkilön kautta. Sen sijaan koulutuksella vaikuttaisi olevan merkitystä. Korkeakoulun käyneet vastaajat saivat selvästi enemmän tietoa toisen henkilön kautta kuin muut; peruskoulun käyneistä 50 %, toisen asteen käyneistä 60,9 % ja korkeakoulun käyneistä 83,3 % oli saanut informaatiota toisen henkilön kautta järjestötoiminnassa.

Vastaajista 47 % oli saanut tärkeää informaatiota täysin sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä. Kuitenkin jopa 31 % vastaajista kertoi, ettei osaa sanoa, oliko saanut sattumalta tietoa vai ei. Myös niitä, jotka eivät olleet saaneet sattumalta informaatiota järjestötoiminnan yhteydessä oli melko paljon; jopa 22 %. Naiset saivat hieman enemmän informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä kuin miehet. Naisista 53 % oli saanut tietoa sattumalta, kun miehillä vastaava luku oli 33 %. Koulutuksella näyttäisi olevan vaikutusta siihen, saako informaatiota sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä. Perusasteen käyneistä 10 %, toisen asteen käyneistä 47,8 % ja korkeakoulun käyneistä 58,3 % oli saanut sattumalta informaatiota. Korkeakoulun käyneet saivat siis enemmän tietoa sattumalta kuin muut.

Otin selvää tässä tutkimuksessa myös siitä, millaisia informaatiomaaperiä iäkkäiden järjestöt ovat. Informaatiomaaperä on paikka, jossa informaation jakaminen mahdollistuu, vaikkei se ole ihmisten siellä olon syy. Selvittäessäni vastaajien syitä järjestötoiminnassa mukana ololle, kävi ilmi, että 26 vastaajaa 58:sta oli liittynyt järjestön toimintaan sen vuoksi, että sieltä saa hyödyllistä informaatiota. Tärkeää on myös huomata, että 71 % vastaajista oli saanut hyödyllistä informaatiota toisen henkilön kautta järjestötoiminnan yhteydessä. Järjestöjen jäsenet vaikuttavat jakavan mielellään toisilleen informaatiota, josta uskovat olevan toiselle hyötyä. Nämä seikat tukevat sitä olettamaa, että järjestöt toimivat informaatiomaaperinä. Vaikuttaa siltä, että iäkkäiden järjestöt toimivat todella hyvin informaatiomaaperinä.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää kehitettäessä iäkkäiden järjestöjä (esimerkiksi järjestön asioista tiedottamista) sekä palveluja ja harrastustoimintaa. Jatkotutkimus voisi käsitellä tarkemmin esimerkiksi sitä, miten iäkkäät kokevat saavansa informaatiota järjestöltänsä ja miten tiedonkulkua iäkkäiden järjestöissä voitaisiin kehittää. Myös informaation saamista sattumalta voisi tutkia lisää iäkkäiden järjestötoiminnassa, sillä monella vastaajalla oli epävarmuutta kyseisen informaatiokäytännön esiintyvyydestä.

LÄHTEET

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 2002. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Asla, T. & Williamson, K. 2009. Older adults' information needs and behavior. Teoksessa Encyclopedia of library and information sciences. 3. painos. Lontoo: Taylor & Francis, 3938–3943.

Eläkeliiton verkkosivu. [Saatavilla <http://www.elakeliitto.fi/etusivu/>] (Käytetty 2.11.2016.)

Fisher, K., Durrance, J. & Hinton, M. 2004. Information Grounds and the Use of Need-Based Services by Immigrants in Queens, New York: A Context-Based, Outcome Evaluation Approach. Journal of the American Society for Information Science and Technology. 55 (8), 754–766.

Fisher, K. et al. 2005. Something Old, Something New: Preliminary Findings from an Exploratory Study About People's Information Habits and Information Grounds. Information Research. 10 (2). [Saatavilla <http://www.informationr.net/ir/10-2/paper223>] (Käytetty 18.10.2016.)

Fisher, K. & Naumer, C. 2006. Information grounds: Theoretical Basis and Empirical Findings on Information Flow in Social Settings. Teoksessa Spink, A. & Cole, C. (toim.) New Directions in Human Information Behavior. Dordrecht: Springer, 93–111.

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heikkinen, E. & Marin, M. 2003. Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kaskiharju, E. 2004. Vanhus, ikäihminen vai seniorikansalainen? Gerontologia. Nro. 4, 277–281.

- Kiljunen, K. 2015. Eläkeläisten taitettu itsetunto. Helsinki: Minerva.
- Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Muuttujien muunnokset. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Saatavilla <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/muunnokset/muunnokset.html#uudelleenkodeaus>] (Käytetty 2.11.2016.)
- Laine, A. 2016. Kiertoilmauksissa on kyse kunnioituksesta. Aamulehti 8.11.2016, Teema: Hyvä ikä, 10.
- Leinonen, A. 2006. Vanhusneuvoston funktioita jäljittämässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- McKenzie, P. 2003. A Model of Information Practices in Accounts of Everyday-Life Information Seeking. *Journal of Documentation*. 59 (1), 19–40.
- Niemelä, R. 2006. Ikääntyneiden informaatiokäyttäytyminen. Oulu: Oulu University Press.
- Pálsdóttir, Á. 2011. Opportunistic Discovery of Information by Elderly Icelanders and Their Relatives. *Information Research*. 16 (3). [Saatavilla <http://informationr.net/ir/16-3/paper485.html>] (Käytetty 17.10.2016.)
- Rintala, T. 2005. Vanhuskuvat muuttuvat. *Gerontologia*. Nro. 1, 23–31.
- Saarenheimo, M. 2014. Mitä vanhuudelle on tapahtunut? Eloisa ikä -aineistot. [Saatavilla <http://eloisaika-fi-bin.directo.fi/@Bin/5cf4727e03964c79a753b8b98d411e9f/1457449897/application/pdf/115277/Mit%C3%A4%20vanhuudelle%20on%20tapahtunut.pdf>] (Käytetty 18.10.2016.)
- Sankari, A. 2004. Ikääntyviä tietoyhteiskunnassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Serola, S & Vakkari, P. 2011. Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa. Tutkimus kirjastojen hyödyistä kuntalaisten arkielämässä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:21. [Saatavilla <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM21.pdf?lang=fi>] (Käytetty 18.11.2016.)
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turku: Turun yliopisto.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste (verkkojulkaisu).
ISSN=1798-5137. 2015. Helsinki: Tilastokeskus. [viitattu: 12.1.2017].
[Saatavilla http://www.stat.fi/til/vaenn/2015/vaenn_2015_2015-10-30_tie_001_fi.html]
(Käytetty 12.1.2017.)

Työeläke-verkkosivusto. Joustava vanhuuseläke. [Saatavilla
<https://www.tyoelake.fi/fi/erilaisiaelakkeita/vanhuuselake/Sivut/default.aspx>] (Käytetty
15.11.2016.)

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.)
Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä
aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 100–112.

Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

LIITE 1: KYSELYLOMAKE

Tiedon etsiminen ja saaminen järjestötoiminnassa

Valitse sopiva vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi sille varattuun kohtaan. **Huom!**
Osallistuaksesi sinun tulee olla vähintään 63-vuotias.

Taustatiedot

1. Sukupuoli

___nainen ___mies

2. Ikä

___vuotta

3. Koulutus

___perusaste

___ammattillinen koulutus

___lukio

___ammattikorkeakoulu

___yliopisto

4. Ammatti/työtehtävä, josta olet jäänyt eläkkeelle:

5. Mistä eri aiheista etsit yleensä tietoa? Valitse myös kanavat, joiden kautta etsit aiheista tietoa. (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

a) terveys ja hyvinvointi: ___ Internet, ___ sanomalehdet, ___ aikakauslehdet, ___ kirjasto, ___ radio, ___ TV, ___ teksti-TV, ___ henkilölähteet (esim. perhe, ystävät, eri alojen asiantuntijat), ___ en etsi aiheesta tietoa

b) talous- ja etuusasiat: ___ Internet, ___ sanomalehdet, ___ aikakauslehdet, ___ kirjasto, ___ radio, ___ TV, ___ teksti-TV, ___ henkilölähteet (esim. perhe, ystävät, eri alojen asiantuntijat), ___ en etsi aiheesta tietoa

c) harrastukset/vapaa-aika: ___ Internet, ___ sanomalehdet, ___ aikakauslehdet, ___ kirjasto, ___ radio, ___ TV, ___ teksti-TV, ___ henkilölähteet (esim. perhe, ystävät, eri alojen asiantuntijat), ___ en etsi aiheesta tietoa

d) yhteiskunta: ___ Internet, ___ sanomalehdet, ___ aikakauslehdet, ___ kirjasto, ___ radio, ___ TV, ___ teksti-TV, ___ henkilölähteet (esim. perhe, ystävät, eri alojen asiantuntijat), ___ en etsi aiheesta tietoa

-muu aihe ja/tai kanava, mikä?

Järjestötoiminnassa mukana oleminen

6. Kuinka aktiivisesti olet mukana järjestösi toiminnassa?

___aktiivisesti

___melko aktiivisesti

___en kovin aktiivisesti

7. Miksi olet liittynyt mukaan järjestön toimintaan? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)

___osallistumisen halusta

___sosiaalisen kanssakäymisen vuoksi

___järjestön toiminnan kiinnostavuuden vuoksi

___asioihin vaikuttamisen halusta

___sen vuoksi, että järjestön kautta saa hyödyllistä tietoa

___muu syy, mikä?

8. Tehtäväsi järjestössä

___jäsen

___sihteeri

___puheenjohtaja

___muu, mikä?

9. Kauanko olet ollut järjestön (jonka jäsen olet nyt) toiminnassa mukana?

___ alle vuoden

___ 1-4 vuotta

___ yli 5 vuotta

Järjestötoiminta: tiedon etsiminen ja tiedon saaminen

Aktiivinen tiedon etsintä on yksi tapa hankkia tietoa. Kun kyseessä on aktiivinen tiedon etsintä, henkilö pyrkii aktiivisella toiminnallaan löytämään tarvitsemansa tiedon. Esimerkiksi ongelman ratkaiseminen kysymällä toisilta ihmisiltä tai tiedon hakeminen Internetistä tai kirjoista on aktiivista tiedon etsintää.

10. Millaisista asioista, jotka liittyvät järjestösi toimintaan, etsit aktiivisesti tietoa ja kuinka usein?

-terveys ja hyvinvointi: ___viikoittain, ___kuukausittain, ___muutama kerta vuodessa, ___ei koskaan, ___en osaa sanoa

-talous- ja etuusasiat: ___viikoittain, ___kuukausittain, ___muutama kerta vuodessa, ___ei koskaan, ___en osaa sanoa

-harrastukset/vapaa-aika: ___viikoittain, ___kuukausittain, ___muutama kerta
vuodessa, ___ei koskaan, ___en osaa sanoa

-yhteiskunta: ___viikoittain, ___kuukausittain, ___muutama kerta vuodessa,
___ei koskaan, ___en osaa sanoa

-muu asia; mikä ja kuinka usein?

11. Etsitkö aktiivisesti tietoa muuhun elämään liittyvistä asioista järjestön kautta?
(Esimerkiksi kysymällä muilta järjestösi jäseniltä tai muulla tavoin järjestön
kautta.)

___kyllä

___ei

___en osaa sanoa

*Tiedon saaminen toisen henkilön kautta on myös yksi tapa saada itsellensä hyö-
dyllistä tietoa. Tiedon saamisella toisen henkilön kautta tarkoitetaan sitä, että
henkilö A saa tiedon henkilön B kautta. Henkilö B siis henkilökohtaisesti kertoo
tiedon A:lle, sillä arvelee tämän tarvitsevan kyseistä tietoa. Kuitenkaan se ei ole
tiedon saamista toisen henkilön kautta, jos esim. puheenjohtaja kertoo asiasta
kokouksessa kaikille järjestön jäsenille. Tiedon saaminen toisen henkilön kautta
edellyttää henkilökohtaista vuorovaikutusta sekä tiedon kertojan aloitteellisuutta.*

12. Oletko saanut tietoa jostakin itsellesi hyödyllisestä asiasta jonkun toisen järjestösi kuuluvan henkilön kautta?

___en

___ kyllä; millaisesta asiasta ja millaisessa tilanteessa tiedon saaminen tapahtui?
(Voit kertoa yhdestä tai useammasta tapahtumasta.)

___en osaa sanoa

13. Tapahtuuko tiedon saamista toisen järjestösi kuuluvan henkilön kautta

___viikoittain

___kuukausittain

___muutama kerta vuodessa

___ei koskaan

___en osaa sanoa

Tiedon saaminen täysin sattumalta on myös yksi tapa saada tietoa. Sattumalla tarkoitetaan sitä, että henkilö saa itsellensä hyödyllisen tiedon täysin yllättäen ja etsimättä. Henkilö siis tavallaan törmää itsellensä hyödylliseen tietoon.

14. Oletko saanut sattumalta tietoa järjestön kautta jostain itsellesi tärkeästä asiasta?

___en

___kyllä; millaisesta asiasta ja millaisessa tilanteessa tiedon saaminen tapahtui?
(Voit kertoa yhdestä tai useammasta tapahtumasta.)

___en osaa sanoa

15. Tapahtuuko tiedon saamista sattumalta järjestötoiminnan yhteydessä

___jokaisella kokoontumiskerralla

___harvemmin

___vain satunnaisesti

___ei koskaan

___en osaa sanoa

Aktiivinen seuranta on yksi tapa hankkia tietoa. Aktiivinen seuranta voi olla esimerkiksi sitä, että henkilö käy järjestönsä kokouksissa tai tapaamisissa, koska siellä käsitellään mielenkiintoisia aiheita. Henkilöllä ei kuitenkaan ole mitään erityistä ongelmaa tai kysymystä mielessään vaan hän seuraa itseään kiinnostavia asioita.

16. Tapahtuuko sinun kohdallasi aktiivista seuranta järjestötoiminnan yhteydessä

___jokaisella kokoontumiskerralla

___harvemmin

___vain satunnaisesti

___ei koskaan

___en osaa sanoa

17. Millaisista asioista olet saanut tietoa aktiivisesti seuraamalla toimintaympäristöäsi järjestötoiminnan yhteydessä?

___terveys ja hyvinvointi

___talous- ja etuusasiat

___harrastukset/vapaa-aika

___yhteiskunta

___muu asia, mikä?

18. Vapaa sana! Mikäli sinulla on muuta kommentoitavaa, voit kirjoittaa sen alle.

Kiitos vastauksestasi!